

ΕΒΔΟΜΑΣ

ἜΤΟΣ Α' 1884

ἘΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

29 Ἀπριλίου Ἀριθ. 9

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΙΟΙ

Συνήκη· ἰδί σελ. 58

Ἰπὸ τοιαύτας οἰκτρὰς συνθήκας δια-
γούσι τὸν βίον οἱ δύο ἐκεῖνοι ἀποτρόπαιοι
τοῦ ἐγκλήματος τιμωροί. Ἐντὸς τοῦ
στενοῦ καὶ σκυθρωποῦ ἐκείνου χώρου διαρ-
ρέει σκοτεινὴ καὶ ἀστοργὸς ἡ ὑπαρξίς
αὐτῶν, μὴ φαιδρυνομένη οὐδὲ κἂν ἐκ
τῆς ἐλπίδος τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς
ἀποδόσεως αὐτῶν εἰς τὴν κοινωνίαν,
ἥτις φωσφορίζει αἰγλήσασα εἰς τὰ ἀνή-
λια βᾶθη τῶν εἰρκτῶν. Σιδηραὶ πέ-
δαι δὲν περισφίγγουσι τοὺς καρπούς
τῶν χειρῶν των, σιδηραὶ κίγκλιδες δὲν
ἐμποδίζουσι τὴν ὄρασίν των καὶ ἀνωθεν
ἀντὶ ὑγροῦ θόλου ἀπλοῦται τὸ κυάνεον
σιτέγασμα τοῦ οὐρανοῦ ἀντὶ μισματι-
κῶν ἀναθυμιάσεων ἀναπνεύουσι τὸν ἀλμυ-
ρὸν καὶ ζωογόνον ἀέρα τῆς θαλάσσης·
καταντικρὺ αὐτῶν εἰς ὀλίγων ὀργυιῶν ἀ-
πόστασιν ἐκτείνεται ἡ πόλις ἐν ἡ μυριο-
τρόπως ἐκδηλοῦται νύκτα καὶ ἡμέραν ὁ
θόρυβος καὶ ἡ δράσις τοῦ βίου. Κύκλω
αὐτῶν εἶνε ἡ ἐλευθερία καὶ ἐνώπιόν των
ἡ ζωὴ καὶ ὅμως αὐτοὶ οὐδ' ἐλεύθεροι εἶνε
οὐδὲ ζῶσιν. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ χεὶρ των
ἀφείλεν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ πλήθους καὶ ἐν
ἀπαισίᾳ πομπῇ τὴν ζωὴν ἐνός των ὁμοί-
ων των, ὀριστικὸν ἐκνήρυχθη διαζύγιον με-
ταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς κοινωνίας. Συναι-
σθανόμενοι τοῦτο, μένουσιν οἰκειοθελῶς
ἐντὸς τοῦ κλωθοῦ καὶ καταναλίσκουσι
τὰς ὥρας ἐν χαυνώσει καὶ ἐν παχυλῇ ἀ-
πολαύσει τῶν θεμιτῶν αὐτοῖς ἀπολαύσεων
τῆς ζωῆς. Ἐκ τῆς ὀκνηρίας τοὺς ἐξεγεί-
ρει ἐκάστοτε ἡ φωνὴ τοῦ νόμου, καλοῦν-
τος αὐτοὺς εἰς αἱματηρὰν πανήγυριν καὶ
τότε πρὶν ἢ ἐπιβιασθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀτμο-
πλοίου, ὅπερ θὰ μεταφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὸν
τόπον τῆς καταδίκης, ἐξέρχονται ἐπὶ τι-
νας κατὰ συνέχειαν ἡμέρας εἰς τὸ ὄπλο-
στάσιον, εἰς οὗ τὰς ἀποθήκας εὐρίσκειται
ἡ λαίμητρός, καὶ ἰδρῶσιν τὴν φρικτὴν
μηχανήν, ἐνεργοῦντες ἐπανειλημμένα πρὸς
ἀσκήσιν πειράματα.

Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὁμοτέχνων
συμβίωσις ἔχει φάσεις ἐχθρας καὶ φιλίας
ἀλληλοδιαδόχου. Ἐξ ἀνάγκης συγχρῶν-
ται ἀλλήλοις, εἰ καὶ πολλάκις συγκρού-
ονται ἕνεκα τοῦ ἀνομοίου χαρακτῆρος.
Ὁ Μπεκιάρης ὡς μέθυσος εἶνε ἀθυρόστο-
μος, ὁ Μεσσήνιος εἶνε φιλάργυρος καὶ ὑ-
πούλος· διὰ τοῦτο ὁ πρῶτος τὸν ἀποστρέ-
φεται ὡς ἐποφθαλμιῶντα τὴν θέσιν του,
ἀλλὰ καὶ τὸν φοβέται ὡς ῥωμαλεώτερον καὶ
θηριωδέστερον. Ἀλλὰ πλὴν τῆς πρὸς ἀλλή-
λους ἐπικοινωνίας ταύτης ἔχουσι καὶ τὴν
μετὰ τῶν φυλάκων των. Οἱ φυλάκες οὗτοι
καὶ κυρίως οἱ ἀρχιφυλάκες ὑπαξιωματικοὶ
πολλάκις ἐπανερχόμενοι ἐκ περιτροπῆς εἰς

τὸ ἀχαρὶ καθήκον τῆς φρουρᾶς τῶν ἀπε-
χθῶν κατοίκων τοῦ Μπουρτζίου, ἐξοικει-
οῦνται βαθμηδὸν καὶ ὑπερνικῶσι τὸ αἰ-
σθημα τῆς βδελυγμίας. Πολλάκις δὲ τὸ
ἔργον τῆς ἐξεως συμπληροῖ ἡ ἐξηναγκα-
σμένη γειναιοδωρία τῶν φρουρουμένων.
Τὸ χρῆμα, κατὰ τὴν φιλάργυρον λογικὴν
τοῦ Βεσπασιανοῦ, δὲν ἔχει ὀσμὴν. Ἐπομέ-
ως καὶ τὸ τίμημα τοῦ αἵματος, μὴ ἔχον
ἰδιαιτέραν τι γνώρισμα τῆς ἀπαισίας προ-
ελεύσεώς του, κατορθοῖ νὰ μαλακῶνῃ τὴν
ψυχὴν τῶν φυλάκων καὶ νὰ παρέχῃ εἰς
τούς καθειργμένους ἐν τινι μέτρῳ πάσας
τὰς ἀπολαύσεις, καὶ αὐτὰς ἐτι τὰς ἡχι-
στα θεμιτὰς τῆς ἐλευθερίας ζωῆς. Στρα-
τιωτικοὶ τινες διεσθαρμένοι, ἐξ ἐκείνων
δυστυχῶς οἵτινες παρεισφύουσι εἰς τὰς
τάξεις παντός στρατοῦ, τῇ συνεννοήσει
μετὰ τῆς φρουρᾶς διαπεραιοῦνται ἐνίοτε
κρύφα εἰς τὸ ἀπαισίον νησίδιον, αὐτόθι δὲ
ὑπὸ τοῦ μυστηρίου τὴν σκέπην τελοῦνται
ἀπεχθεῖς εὐαχίαι, ἀγάπκι μιαραί, παρα-
κολουθούμεναι ὑπὸ σκηνῶν ἔμμανους χαρ-
τοπαιξίας, αἵτινες δὲν εἶνε πάντοτε ἀναί-
μακτοι, καθότι, ὡς μοὶ διηγήθησαν, ἐν
σκηνῇ παρομοίᾳ κατόπιν ἐρίδος ἐγερθεί-
σης ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ εὗρεν οἰκτρὸν
θάνατον εἰς χωροφύλαξ.

Οἱ ἐκάστοτε ταρασσόντες τὴν νωθρὰν
αὐτῶν καὶ ἀηδῆ ρέμβην ἐπισκέπται εἶνε
ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ οἱ ἀφικνούμενοι εἰς
Ναύπλιον ξένοι, παρ' οἷς ἡ περιεργία νικᾷ
τὴν ἀπέχθειαν. Τὸν εἰσαγγελέα προσ-
καλοῦσιν αὐτοὶ πολλάκις διὰ νὰ τῷ ἐκ-
φράσωσι παράπονα ἢ διὰ νὰ τῷ υποβά-
λωσι παντοίας αἰτήσεις ἀφορώσας εἰς τὴν
βελτίωσιν τῆς καταστάσεώς των. Πρὸς
τούς ἐπισκέπτας δὲ ἐνίοτε φέρονται ἡχι-
στα εὐπροσηγόριως βλέπουσι δυσπίστως
τούς προσερχομένους καὶ ἐνοχλοῦνται σφό-
δρα ἐκ τῆς περιεργίας αὐτῶν. Τὸ εἰς ψυ-
χολογικὰ παρατηρήσεις συνειθισμένον ὄμ-
μα των διαβλέπει ὑπὸ τὴν ἐπίπλαστον
προσῆνιαν τὴν ἀκράτητον ἀποστροφὴν
καὶ ὑπὸ τὴν μειλίχον ἔκφρασιν τοῦ προσ-
ώπου τὸ ῥίγος τῆς φρίκης. Καὶ ἡ ἐντύ-
πωσις αὐτῇ, ἡ μαρτυροῦσα περὶ τῶν αἰσθη-
μάτων, αἵτινα τρέφει πρὸς αὐτοὺς ἡ κοινω-
νία, τοὺς παροργίζει καὶ ἐπιτείνει τὴν ἀ-
πόγνωσιν καὶ τὸ μῖσός των κατὰ τοῦ ἀ-
νοικτεῖρμονος κοινοῦ, ὅπερ περιζωννύει διὰ
κύκλου φρίκης τὰ ὄργανα τῆς φοβερᾶς
αὐτῆς ὁμοιοπαθητικῆς θεραπείας. Ἐὰν οἱ
ταλαίπωροι ἐγκλειστοὶ τοῦ Μπουρτζίου
ἀνεγίνωσκον τὸ κατ' αὐτὰς δημοσιευθὲν
εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας ὅτι ὁ δῆ-
μιος τοῦ Βερολίνου κ. Κράουτς κατεδικά-
σθη εἰς 15 μαρκῶν πρόστιμον ἐπὶ μέθῃ
καὶ ταραξίᾳ τῆς ἡσυχίας ἐν ὧρα νυκτός,
πῶς θὰ ἐζήλευον καὶ θὰ ἐφθόνουν τὴν
προνομιοῦχον θέσιν τοῦ Γερμανοῦ συνα-
δέλφου των, διὰ τὸν ὅποιον εἶνε θεμι-

ταὶ τοιαῦται θορυβώδεις ἀπολαύσεις, ἅς
αὐτοὶ δὲν τολμῶσι νὰ ὄνειροπολήσωσιν!

Ἐνίοτε ὅμως καὶ ἐπισκέψεις πολλῶ
συμπαθέστεραι ἐπιχέουσιν ἀκτῖνα ἐλέους
εἰς τὸν ζόφον τῆς φυλακῆς των. Ἀπὸ
καιροῦ εἰς καιρὸν δύο γυναῖκες διαπεραι-
οῦνται εἰς τὸ κατάρατον νησίδιον καὶ
εἰσχωροῦσιν εἰς τὰ πένθιμα ἐρείπιά του.
Εἶνε ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Μπεκιάρ-
ρη. Ἡ στοργὴ τοῦ αἵματος, κατανικῶσα
τὴν πρόληψιν, ὑπερπηδᾷ θαρραλέως τὸ
χάσμα, ὅπερ ὠρυξεν ἡ κοινωνία, διὰ νὰ
φέρῃ εἰς τὸν ἀθλιὸν ἐκεῖνον ἀπόκληρον ἐν
μειδίᾳ, ἕνα λόγον παρηγορίας. Παρα-
μένουσι κατ' ἰδίαν αἱ γυναῖκες αὐταὶ μετὰ
τοῦ δημίου ἐπὶ ἰκανὴν ὥραν, ὅταν δὲ ἀπ-
έρχωνται, φιλοδωρεῖ τὴν γηραιὰν μητέρα
του ἐκ τοῦ μεμολυσμένου περισσεύματος
τοῦ βαλαντίου του. Ἀλλὰ τίνας συγκι-
νήσεις ἄρα γε αἰσθάνεται ἡ πρεσβυτίς ἐ-
κείνη, ὅταν ἀκούῃ τὰ κλειθρα τρίζοντα
καὶ τὴν φρουρὰν προστρέχουσαν καὶ ἀνα-
πνέῃ τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἀτμόσφαιραν
τῆς θλίψεως καὶ τῆς αἰσχύνης! Καὶ ὅ-
ταν σφίγγῃ τὴν χεῖρα τὴν μιανθεῖσαν ἐν
τῷ αἵματι, ἀναπολεῖ ἴσως μετὰ νυγμοῦ ὁ-
δυνηροῦ τὰς στιγμὰς, καθ' ἃς ἐγαλοῦχε
τὸν υἱὸν ἐκεῖνον, νήπιον ἐτι, καθ' ἃς παρὰ
τὸ λίκνον του καθήμενὴ ἐνῶ ἐπνευστία ὁ
ἀμαυρὸς λύχνος καὶ ἤχει πλησίον τῆς ἔρ-
ρυθμος τοῦ βρέφους ἡ ἀναπνοὴ ἀνέπλαττεν
ὡς πάσα μήτηρ γλυκυτάτας περὶ τοῦ μέλ-
λοντός του χιμαίρας!

Ἐν τούτοις ὁ ἕτερος τῶν δημίων, φθο-
νῶν τὸν ὁμοτέχνόν του διὰ τ' ἀπομένοντα
αὐτῷ ἐτι ψυχία στοργῆς, ἡ μὴ ἐνοῶν ἔ-
νεκα τῆς ψυχικῆς του παρώσεως ὅτι εἶνε
δυνατὸν νὰ διατηρῶνται ἐν αὐτῷ αἰσθή-
ματα τρυφερὰ καὶ εὐσεβῆ, διέδωκεν ὅτι
αἱ ἐπισκέψεις ἐκεῖναι εἶχον ῥυπαρὰν ἀφορ-
μὴν καὶ κατηγορήσεν αὐτὸν ὡς ἔνοχον
τοῦ βδελυροῦ ἐγκλήματος τοῦ ἀποδίδο-
μένου ὑπὸ τῆς ἱστορίας εἰς τὸν Καλλι-
γούλαν. Ὁ συκοφαντηθεὶς κατεξανέστη
καὶ τοσοῦτον ἐξεμάνη, ὥστε ἐζήτηε νὰ
τὸν φονεύσῃ, καὶ μόλις μετὰ πολλὰς προσ-
παθείας ἠδυνήθησαν νὰ τὸν καταπραύνω-
σι. Καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ δημίου ἀποτρο-
πιάζεται τὸ ἀνόσιον ἐγκλημα, τὸ ὅποιον
εἶνε ὕβρις βέβηλος πρὸς τοὺς ἰσρωτάτους
τῶν φυσικῶν θεσμῶν!

* *

Ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους ἐφάνη κατ-
ερχόμενος ὁ ἕτερος τῶν δημίων, ὁ Ἀλε-
βιζόπουλος. Ἐφερον οὗτος φουστανέλλαν
καθαριότητος οὐχὶ ἀμέμπτου, ἐπενδύτην
φαιὸν καὶ πῖλον ψιθίνον· τὸ ἐξωτερικόν
του δὲ ἐμαρτύρει ἡλικίαν τεσσαράκοντα
μέχρι τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν. Τὸ
ἀνάστημά του ἦτο μάλλον βραχύ, ὁ μύ-
σταξ μελανός, τὸ πρόσωπόν του δὲ, φύσει

μελάγχρουν, φαίνεται αμαυρότερον εκ των φουμένων τριχών του άξυρίστου γενείου. Η πεπιεσμένη μορφή, τόν στενόν μέτωπον και τόν σύνολον εν γένει τής φυσιογνωμίας δέν ενέφανε κυρίως θηριωδή όρμέματα, αλλά μάλλον τήν ζωώδη έκείνην αναληγσίαν του όρσειδίου, του διανύσαντος τήν ζώην εν παχυλή άπαιδευσία, ήτις μεταπίπτει εις ευθείαν και άποκλήνωσιν δια τής πολυχρονίου καθέρξεως. Διαφαίνεται όμως ταυτοχρόνως και ό άόριστος φόβος, ή δειλία, ή δυσιστία, δι' ών έπρωίκισεν αυτόν τόν νέον του επάγγελμα.

Ακούσας ότι είμεθα επισκέπται εξ Αθηνών έράνη εύχαριστήεις και έδεξιώθη ήμας προσήνως, μάς προσεκάλεσε δε μετά τής ήλιθίου μειδιήματος να επισκερθώμεν τόν οικίσκον του. Σύγκειται ούτος εξ ενός και μόνου δωματίου επιμήκους, φωτιζομένου εκ δύο στενών παραθύρων, ή γείρετο δε εν τή μέσφ των κεκρημισμένων τειχών, νέωστι κεκονιαμένους και σχετικώς καθαίριος. Μία κλίνη σιδιρά έκκειτο εις τήν γωνίαν, και άνωθεν αυτής επί του τοίχου εκρέμαντο άγιαί τινες εικόνες, δύο τραπέζια, έδρα τινές, εν έγγώριον μουσικόν όργανον έγχορδον και όλίγα φωτογραφία άπετέλουν τόν στολισμόν του στυγνού έκείνου κατοικητηρίου. Άλλά τό έλικύσαν ιδιαίτατα τήν προσοχήν ήμών ήτο μικρός, λευκός, δασύμαλλος κύων καλλιόστου γένους προσδεδεμένος δι' άλυσίδος, όστις μόλις ιδών ήμας ήρχισε να ύλακτή, αλλά άμέσως έννοήσας ότι ή έπίσκεψίς μας ήτο φιλική, άνηγήθη επί των όπισθίων ποδών και ήρχισε να χορεύη ρυθμικώς! Τό άγγίχουν τούτο ζών εινε ό μόνος σύντροφος του μόνιρους βίου του άπαισίου κυρίου του, όστις, μετά τής συνήθους παρά τοίς δεσμάτως ύπομονής, έδίδαξεν αυτό διαφόρους περιέργους ασκήσεις, εν αις και τόν έρρυθμον δια βουζουκιου χορόν, εις δν άπρόσκλητον έδειξεν ήμιν τήν ικανότητά του. Όμολογώ ότι μία των μάλιστα συγκινητικών σκέψεων, άς έγέννησεν εν έμοι ή έπίσκεψίς, ήτο και ή περί του κυναρίου έκείνου, όπρω, ενφ' έδικαιοίτο ένεκα του γένους του, να διάφη έξηπλωμένον επί πολυτελών ανακλίντρων, να τρέφεται άβροδιαιτίως και ν' άπολαύη θωπειών εκ των τρυφερών χειρών φιλοζώου δεσποίνης κατεδικάσθη άπεναντίας να συμμέριζιται τόν ζοφερόν και κατάρατον βίον ενός δημίου.

Ευθαρρυνθείς εκ τής στάσεως ήμών ό Άλεξιζόπουλος έγένετο όμιλητικός. Διηγήθη ήμιν άφ' έαυτού τά κατά τήν κατάδικήν του και τά αίτια, δι' ά ήναγκάσθη να δεχθή τήν έπινειδιστον ηθτείαν. — Τό έκκαμα γιά να γλυτώσω τό κεφάλι μου, έλεγεν επανειλημμένως, κάθε ήμέρα παρακαλώ τόν Θεόν να με συγχωρήσει και εύχομαι να τελειώση γρήγορα ή θητεία μου, δια να 'μπορέσω κ' έγώ να ζήσω ύστερα σάν άνθρωπος.

Ητο άρά γε άληθής ή εύχ ή έκείνη; άληθώς όνειρον ταιούτον φωτίζει ένίοτε με τήν μαρμαρυγήν τής έλπίδος τās θλιβεράς του ήμέρας, ή μήπως ή ύποκρισία

τῆς ύπηγόρευε τήν διαμαρτύρησιν έκείνην δια να καλύψη τήν άποσλήρυνσιν και τήν πλεονεξίαν; Άδελφον τούτο 'άλλ' εινε βέβαιον ότι ίσως ένεκα τής όλιγοχρονίου ύπηρεσίας του, διασώζονται άκόμη εν τή ψυχή του γυνη τινά οικτου και φιλανθρωπίας. Κατά τήν εν Καλάμιας θανατικήν έκτέλεσιν του Λάκωνος Φτυχιάκου, τό πλήθος δυσμενώς διακείμενον πρός τόν κατάδικον, δολοφονήσαντα άπανθρώπως ένα των μάλλον ευπολήπτων ιατρών τής πόλεως, έμεινε κωρόν εις τήν συνήθη και άπαραίτητον του κατάδικου από του ικριώματος επίκλησιν:

— Συγχωράτέ με, Χριστιανοί! Άγανακτήσας ό Άλεξιζόπουλος δια τήν άνηλεή άυστηρότητα των συμπολιτών του, άνεγράφη από του ικριώματος: — Συγχωρήσατέ τον, βρε Χριστιανοί!

Και τό πλήθος έκπλαγέν και άισχυνθέν εκ τής έπιτιμήσεως ταύτης, άνέπεμψε τήν κραυγήν τής συγχωρήσεως. Άλλως τε και ό Μεσσήνιος δήμιος άκολουθεί προθύμως τό καλόν σύστημα του να ένθαρρύνη κατά τήν τελευταίαν στιγμήν τούς καταδικούς, ούς ή κακή μοίρα έξαποστέλλει εις τās χειράς του. Περί του Πετμεζά, του άπεχθούς ήρωος των εν Σύρω και Πατραίς στυγερών δολοφονιών και έπισημοτάτου των κακούργων, όσοι ύπέπεσον μέχρι τούδε εις τήν φοβεράν του δικαιοδοσίαν, μοι έλεγε.

— Τήν ύστερη στιγμή, έγώ του είπα: Νικολάκη, 'πέ τώρα δυό λόγια στον κόσμο' αλλά ποί!... Έκείνος ήτουμε ψόφιος!

Κατά τήν εποχήν τής επισκέψεώς μας, ό Άλεξιζόπουλος διηγεν ειρηνικώς μετά του συναδέλφου του. Ούχ ήττον εκ των λόγων του διαφαίνεται εύκρινώς ότι δέν έτρεφε μεγάλην πρός αυτόν άγάπην, διότι έξήτησε να τόν παραστήσει εις ήμας ως μέθυσον και ως αίμοχαρή! εις τήν τελευταίαν ταύτην κατηγορίαν έπέμενε μάλιστα και επανειλημμένως εις τήν όμιλίαν του παρενέιρε τήν ρασίην ότι έκείνος έδέχθη έκουσίως τό φοβερόν του επάγγελμα, χωρίς να τόν αναγκάζη τό αίσθημα τής αυτοσυνηρησίας. Ένωσιεται ότι τήν κατηγορίαν ταύτην εξέφερε μάλλον όπως ύπερασπίσει έαυτόν ή όπως μεμφθή του συναδέλφου του.

Άφού διημεσίσαμεν άσημάντους τινάς λέξεις και άφού μάς έζήτησε συγγνώμη 'διότι δέν ειχε τίποτε να μάς κεράση', άπεχωρίσθημεν. Ό ως οδηγός χρησιμεύων ήμιν φίλος έχων πρό καιρού γνωριμίαν μετά των εν Μπουρτζίω έγκλειστων έτεινε τήν χείρα πρός τόν δήμιον. Μετ' αυτόν ήρχετο ή σειρά μου' έδίστασα πρός στιγμήν, αλλά' άίσχυνθείς έτεινα αυτόμάτως και έγώ τήν χείρά μου.

Δέν έχω προλήψεις. Γινώσκω ότι ό νόμος εινε ό κυρίως άυτουργός του δεδικαιολογημένου φόνου και ότι τά οικτρά έκείνα πλάσματα εινε άπλα όργανα άσυνειδητα. Άναγκωρικά ότι εινε βάρβαρος ή κατ' αυτόν παντοιοτρόπως έκδηλωμένη έχθρα του πλήθους. Άνέγνωσα πολλά εκ των κατά καιρούς γραφέντων ύπέρ αυτών υπό

διαφόρων φιλανθρώπων και τά συμμερίζομαι πληρέστατα. Και όμως!... όμολογώ ότι άμα τή επαφή τής χειρός μου μετά τής τυλώδους και τριχωτής χειρός του Μεσσηνίου δημίου, ήσθάνθη τήν αύτήν παγεράν φρίκην και βδελυγμίαν, ήν αισθάνεται άκουσίως έκαστος άπότομος γλοιώδους δέρματος έρπετου!

[Έκκεται τό τέλος].
X. ANNIOS.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ!
Συνίκασι επί σελ. 69.
ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνας αποθανόντας κατά τόν ύπέρ τής έλληνικής ανεξαρτησίας άγώνα ή εν τή ύπηρεσία τής Ελλάδος από του 1821 μέχρι του 1860.

159. LINCX GUILLAUME (ΓΟΥΛΙΑΜ ΛΙΝΧ). (Έκ Hanaa τος Hesse Capel' άπέθανεν εν Παριζίω τήν 22 Δεκεμβρίου 1823). Δέν εινε γνωστόν τό σωμα, εις ό άνήκεν, ούτε ό τρόπος του θανάτου του.

160. LINSTEDT (ΛΙΝΣΤΕΤ). (Έξ Όλοστίν' άπέθανεν εν Όλλμπφ τῷ 1822). Τά αυτά και περί αυτού.

161. LISHINGK (ΛΙΣΙΓΚ). (Έκ Βυρτεμβέργης' έφρονεύθη εν Ναυπλίω τόν Δεκέμβριον του 1821). Πρώην άξιωματικός εν τή πατρίδι αυτού παρασημοφόρος. Έφρονεύθη εν τή κατά του Ναυπλίου έφοδῷ.

162. LOEHR HENRI (ΕΡΡΙΚΟΣ ΛΑΙΡ). (Έκ Βρουσσέλης' άπέθανεν εν Σαλαμίν τόν Σεπτέμβριον του 1823). Ούδέν γνωστόν περί αυτού.

163. LUBTOW DE (ΔΕ ΛΟΥΜΠΤΟΥ). (Πρώσος' έφρονεύθη εν Μεσολογγίω τήν 11 'Απριλίου 1826). Έφρονεύθη κατά τήν έξοδον του Μεσολογγίου.

164. LUCAE ERNEST (ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΛΟΥΚΑΕ). (Έκ Μαγδεβούργης τής Πρωσίας' έφρονεύθη εν Πέτα τήν 4 'Ιουλίου 1822). Έθελοντής.

165. LUTJENS OU LUTCHING. (ΛΥΤΙΕΝΣ ή ΛΥΤΧΙΝΚ). (Έξ Άνοβέρου' έφρονεύθη εν Χίφ τήν 23 'Ιανουαρίου 1828). Παιλιός άξιωματικός των Ούσσάρων εν Άνοβέρφ. Κτυπηθείς υπό σφαίρας εις τήν κεφαλήν καθ' ήν στιγμήν έφόνευσ Τουρκόν τινα εις τήν έξοδον τής 23 'Ιανουαρίου, άπέθανε μετά τρεις ώρας. Ό Φαβιέρος μεγαλώς έλυπήθη ως πολύ εκτιμών τήν άνδρείαν του' ιδιαίτέρως δε άνέφερε τά κατορθώματά του.

166. MACCHIA ANTOINE (ΑΝΤ. ΜΑΚΙΑΣ). (Έκ Montiglio τής Σαρδηνίας' άπέθανεν εξ άσθενείας εν Ναυπλίω τήν 23 'Αυγούστου 1858). Παιλιός ύπαξιωματικός του ίππικου

1. Έξ άνωστου συγγράματος του φιλέλληνας Έρρικου Φορντίν

του Πεδεμοντίου εις τās τάξεις του Γαλλικού στρατού εις Γερμανίαν, Ισπανίαν, κ.λ.π. υπό τόν μέγαν Ναπολέοντα από του 1805 συνεμερίσθη τήν τύχην των συμπατριωτών του, ότινες έλαβον μέρος εις τήν άτυχή έκείνην επανάστασιν του 1821 και τούς όποιους ήκολούθησεν εις τās περιπετείας των εις Ισπανίαν και Άγγλίαν' τέλος εις τήν Ελλάδα, εις τό φιλελληνικόν του στάδιον έράνη έντιμότητα. Άναφέρομεν μεταξῷ των άλλων και τήν λαμπράν του διαγωγήν εις τά περίχωρα τής Τριπολιτσας τήν 1 'Αυγούστου 1826 ήμέραν τόν ένδοξον δια τό έλληνικόν ίππικόν εις τό όποιον ό Μάκιος ύπηρετεί ως λοχαγός υπό τās άνωτέρας διαταγās του συνταγματάρχου Άλμείδα. Είς τήν προσβολήν και κατατρόπωσιν τετραγώνου τακτικῶν Άράβων, διουκουμένον υπό γενναίου άξιωματικού, όστις προστίμησε ν' άποθάνη μάλλον ή να παραδοθῆ και τόν όποιον ύποθέτουσιν Ευρωπαίον άν και δέν ήθέλησεν εις ύδμελίαν γλώσσαν ν' άπαντήσῃ, ό Πεδεμόντιος λοχαγός έχων τήν λαβήν του ζήφους του τετραουμένον, έξηκολούθησε με τήν αύτην δύναμιν να μεταχειρίζεται τήν λεπίδα αυτού. Έπίσης διεκρίθη εις τήν μάχην του Φαλήρου τήν 6 Μαΐου 1827, καθώς και άργότερον εν Χίφ. Είς τόν ιδιωτικόν βίον του ό Μάκιος ήτο ύπόδειγμα τελείου άνδρός' άπαντες δε οι συστρατιώται του τόν άπεκάλουν τόν μαργαρίτην των τιμιών ανθρώπων. Ό θάνατός του ήτο μεγάλη άπώλεια δια τούς πολυπληθείς φίλους του, ότινες ειλικρινώς επένθησεν δι' αυτόν. Ητο εις άποστρατείαν με τόν βαθμόν άντισυνταγματάρχου. Έκτός του σταυρού τής Λεγεώνας τής τιμής και του μεταλλίου τής Άγίας Έλένης ειχε και τόν σταυρόν του Σωτήρος και τό μετάλλιον τής έλληνικής ανεξαρτησίας.

167. MAILLET ALEXIS (ΑΛΕΞΙΟΣ ΜΑΙΕ). (Γάλλος' άπέθανε δια λόγους τιμής τῷ 1832). Διορισθείς άρχιπρογυμναστής του τακτικού σώματος δε τούτο διοργανώθη πάλιν υπό του Φαβιέρου, πολύ συνετέλεσεν εις τήν ταχείαν εκγύμνασιν του. Είς τήν εν Χαϊδαριώ μάχην άντικατέστησεν εις τήν διοίκησιν του τάγματός του τόν γενναίον Ροβέρτον πληγωθέντα. Η άκάθεκτος άνδρεία του ηύξησεν επί μάλλον τήν όρμήν των στρατιωτών αυτού, ότινες εκκαμα θάματα άνδρείας και κατέστρεψαν έντελώς τό τουρκικόν ίππικόν. Κατά τήν εποχήν του θανάτου του ειχεν άφήσει τήν ύπηρεσίαν και ήτο διοικητής του 21 έλαφρού τάγματος.

168. MAMIOT (ΜΑΜΙΩ). (Έκ Σερδηνίας' έφρονεύθη εν Πέτα τήν 4 'Ιουλίου 1822). Πρώην σωματόφυλάξ του βασιλέως τής Σαρδηνίας. Έθελοντής εις τόν λόγον των Φιλελλήνων.

169. MANNIKE (ΜΑΝΝΙΚΕ). (Έξ Άμβούργου' έφρονεύθη εν Πέτα τήν 4 'Ιουλίου 1822). Ητο έθελοντής.

170. MARC (ΜΑΡΚ). (Έκ Πίστης' έφρονεύθη εν Κωλαδί Άκρη τήν 6 Μαΐου 1827). Έθελοντής. Έκ των Φιλελλήνων, όστινες έστάλησαν όπως έλευθερώσωσι τήν Άκρόπολιν.

171. MARCHAND ALEXANDRE. (ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΡΣΑΝ). (Έκ Douarnes τής Γαλλίας' άπέθανεν εξ άσθενείας εν Πάτρας τῷ 1830). Ιατρός δν έθυσίασε τήν κοινωνικήν θέσιν του εις τόν φιλελληνικόν ένθουσιασμόν του. Μετά τήν συνθηκολόγησιν τής Άκροπόλεως, όπου μετά των άλλων ειχεν ύποσση τώσας περιπετείας μετέβη εις Ρούμην εις τόν στρατόν του στρατηγού Τζώρτζ, όπου διόκει λόγον πυροβολικού μάλλον ή ήττον καλώς όργανωμένον.

172. MARCILLESI JOSEPH (ΙΩΣ. ΜΑΡΣΙΛΙΕΣΗΣ). (Έκ Bonifacio τής Κορκικής' έφρονεύθη εν Κωλαδί Άκρη τήν 6 Μαΐου 1827). Έθελοντής. Έφρονεύθη εις τήν άπόπειραν τής λύσεως τής πολιορκίας τής Άκροπόλεως.

173. MARCILLESI (ΜΑΡΣΙΛΙΑΕΣ). (Έκ Bonifacio τής Κορκικής' άπέθανεν εν Πάτρας εξ άσθενείας τῷ 1840). Άδελφός του προρηθέντος' πρώην άξιωματικός εις τό γαλλικόν ναυτικόν. Διηύθυνεν εν γραμμάκουλον άδιακόπως άσχολούμενον εις μεταφοράς παντός είδους του τακτικού στρατού. Ητο επιχειρηματίας, άκούραστος, άπλοός και παραδειγματικής τιμιότητος. Άπέθανε λιμεναρχής Πατρών φέρων και τό στρατιωτικόν μετάλλιον.

174. MAURY JEAN (ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡ). (Έκ Παρισίων' άπέθανεν εξ άσθενείας εν Άθήναις τήν 14 Νοεμβρίου 1849). Έλαβε μέρος εις τήν εν Χαϊδαριώ μάχην και τήν πολιορκίαν τής Άκροπόλεως. Καταλιπών τό στρατιωτικόν στάδιον άπέθανε χωρίς να λάβη ούτε βαθμόν ούτε σύνταξιν ούτε, αν δέν άπατώμεθα, τό στρατιωτικόν μετάλλιον. Ό Μαυρ ήτο άνεψιός του φέροντος τό αυτό όνομα καρδιναλίου.

175. MEISSEL (ΜΑΪΣΕΑ). (Έκ Δρέσδης τής Σαξωνίας' άπέθανεν εν Μεσολογγίω τήν 22 Σεπτεμβρίου 1824). Αί εις τήν Ελλάδα ύπηρεσία του και ό τρόπος του θανάτου του έμειναν άγνωστα. Ητο διδάκτωρ τής νομικής και γραμματέυς τής Σαξωνικής πρεσβείας εν Ισπανία.

176. MEVES GEORGES (ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΒΕΣ). (Έκ Σαμβέργης του Μακκλεβούργου' άπέθανεν εν Σαλαμίν τήν 29 Σεπτεμβρίου 1823). Ούδεμία άλλη πληροφορία περί αυτού ύπάρχει.

177. MEYER (ΜΑΪΕΡ). (Έκ Ζυρίχης τής Έλβετίας' έφρονεύθη εν Μεσολογγίω τήν 23 'Απριλίου 1828). Έκτός του στρατιωτικού μέρους τό όποτον έλαβεν εις τήν ήρωϊκήν πάλην, ότε δράζ γενναίων στρατιωτών ύπερήσπισαν επί τοςούτον τήν ένδοξον πόλιν, ό Μάιερ άνέλαβε και τήν ίδρυσιν και σύνταξιν δύο έφημεριδών των Έλληνικών χρονικῶν και του Τηλεγράφου, των όποιών ή εύγλωττος και καθ' ύπερβολήν πατριωτική γλώσσα, ύπεστήριξεν άξιοπρεπώς εις τό έσωτερικόν τήν έπιμονήν και τήν αυταπάρησιν πασών των τάξεων, εις δε τό έξωτερικόν τόν φιλελληνικόν ένθουσιασμόν. Η πρώτη των δύο τούτων έφημεριδών περιέχει πολυτίμους σημειώσεις γραφείας καθ' ήν ήμέραν και ενφ' τά γεγονότα ταύτα συνέβαινον υπό τούς όφθαλμούς, συνήθως δε τῷ συμπράξει, του γράφοντος. Έλαβε τήν αύτην τύχην με τούς μαρτυρας, ότινες έφρονεύθησαν εις τήν έξοδον τής 10 και 11 'Απριλίου άφεις δύο θυγατέρας όρφανάς. Είχε νυμφευθῆ τήν θυγατέρα ενός των κυριωτέρων άυτουργών του μεγάλου και πενήμιου δράματος.

178. MIGNAC (ΜΙΝΙΑΚ). (Γάλλος' έφρονεύθη εν Πέτα τήν 4 'Ιουλίου 1822). Πρώην άξιωματικός των Ούσσάρων εν άποστρατείῳ. Τά λαμπρά κατορθώματά του έδοσαν υπόθεσιν εις έλληνικόν άσμα.

179. MIOWIDOWITCHI (ΜΙΟΒΙΑΟΒΙΤΣΗΣ). (Έξ Αυστρίας' έφρονεύθη εν Πέτα τήν 4 'Ιουλίου 1822). Είχε διοικήσει κανονιστοίχιαν εις τήν πολιορκίαν τής Τριπολιτσας τῷ 1821.

180. MIRZIEWSKY (ΜΙΡΖΙΕΒΕΚΥ). (Πολωνός' έφρονεύθη εν Πέτα τήν 4 'Ιουλίου 1822). Παιλιός άξιωματικός τής παλαιας αυτοκρατορικής φρουράς και φέρων τόν σταυρόν τής Λεγεώνας τής τιμής. Ητο εκ των ολίγων, ότινες έλαβον τήν τιμήν να ακολουθήσωσι τόν Ναπολέοντα εις τήν νήσον τής Έλβας και να τόν συνοδεύσωσιν επιστρέφοντα. Διόκει τόν ά. λόγον του σώματος των Φιλελλήνων και έσπαγή μετά δώδεκα άλλων Πολωνών θέλον να άναίξη δρόμον δια του χωρίου.

Οι συνήθως τοςούτον εύκόλως ήρωϊκοί γινόμενοι Παρίσιοι, μετά τρυφερότητος ένίοτε άληθώς γυναικείας, πανηγυρίζουσι τήν έορτήν έκείνων, ούς αγαπάσιν. Τό θέατρον ήπινούβουλις τήν έσπέραν έκείνην πνοή τις συγκινήσεως διέτρεχε τήν άτμόσφαιράν τής, ύφ' ήν άπήστραπτον-οι άδάμαντες και άνέφρισον οι κόσμοι. Αί ευτυχεις έκείναι χείρες αι κροτούσαι, τά φαιδρά έκείνα πρόσωπα έφαινόστο λέγοντα: Άνευφημοίμεν τόν φιλόσοφον, τόν ποιητήν, τόν άνθρωπον. Και οι σκεπτικώτεροι αυτών ήβελον δακρύσει. Ένόμιζέ τις ότι παρευρίσκετο εις τούς επι-

[Έκκεται συνέχισις].

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

σήμους και συγκινητικούς εκείνους χρυσούς γάμους κατά τους οποίους συνόδια δέκα γενεών παρακολουθεί την μάμμην ανθοστόλιστον και τον πάππον ζωηρόν και υπερήφανον εντός της αρχαϊκής ενδυμασίας του.

Η δευτέρα παράστασις του δράματος ο Βασιλεύς διασκεδάσει — ακριβώς 50 έτη μετά την πρώτην— ήσαν ως οι χρυσοί γάμοι του ποιητού μετά των Παρισίων, μετά της δόξης. Πρό ενός αιώνα, εν τή παραστάσει της Ειρήνης, οι Παριίοι όμοίως επανεύρισκον και έστεφάνουν τον Βολταίρον. Άλλ' εύτυχώς είναι υγιέστατος ό ήμέτερος Βολταίρος, οι δέ πνεύμονές του αναπνέουσιν εύρως τον ένθουσιασμόν και αντί ν' ανακράξη: «Α, φίλοι μου, με θανατώνετε με τον ένθουσιασμόν σας», ήδύνατο ειλικρινέστατα να είπη: «Εύχαριστώ, φίλοι μου, τόσφ γλυκός θρίαμβος με αναζωογονεί».

Ο Βίκτωρ Ουγκώ ήτο παρών. Έρευνών διά των διόπτρων μου όλας τās γωνίας της αίθουσας, ανεκάλυφα τέλος εν τή σιαμ μικρού τινος θεωρείου, παρὰ τὰ εδώλια της όρχήστρας, λευκήν τινα κεφαλήν ήτις τφ όμοιάζεν. Είδον τὸ βραχώδες μέτωπόν του, τούς βαθείς και γλυκούς εκείνους όφθαλμούς, την γενειάδα και την τραχείαν και μακράν κόμην την όμοιάζουσαν προς χλόην δάσους.

Κατά τὰ διαλείμματα αί επισκέψεις διεδέχοντο αλλήλας' επισκέψεις θαυμαστών ή οικείων ουχι όπως συγχαρώσι τον ποιητήν άλλ' όπως είπωσιν απλώς: Είμεθα εδῶ. Ο Βίκτωρ Ουγκώ έσφιγγε τās φιλικάς εκείνας χείρας και έμειδία. Μετά την έναρξιν εκάστης πράξεως, μένων μόνος εν τφ θεωρείφ του, έγινετο σοβαρός. Και φαντάζομαι ότι ήτο εύτυχής διότι βλέπων έαυτόν τόσο αγαπώμενον, συγκρίνων τούς γλυκούς εκείνους θορύβους της δόξης προς την μακράν σιγήν της εξορίας, παρατηρών άπέναντι αυτού, άνευ των μελισσών και των άετών, τὸ θεωρείον εν τφ όποιφ επί τοσοῦτον χρόνον εκάθητο εκείνος όστις προέγραψε τὸν Ρουβ-Βλάς, ό ποιητής του Υψίστου έλέους θά ήσθάνετο εν τή καρδιά του πολὺν οίκτον άλλὰ και μεγάλην χαράν και θά έλεγε, ζωσα αυτός και ένδοξος διαμαρτύρησις, ότι ή τέχνη επικρατεί πάντων και ότι ουδέν κατισχύει της μεγαλοφυίας.

Εξω τὸ πλῆθος τὸν άνέμενον' εύλαβής και σιωπηρὸς θρίαμβος. Διπλή σειρά άνδρῶν άσκεπῶν παρετάχθη και έχαιρέτισεν εύσεβῶς τὸν Βίκτωρα Ουγκώ, όστις ανάβας επί της άμαξης, έδωκε την διεύθυνσιν του εις τὸν άμαξηλάτην και άπήληθε.

Επανερχόμενος οικάδε, θερμός εκ των συγκινήσεων της έσπέρας και τὴν κεφαλήν πλήρη εκ των ψιθουσιμῶν ώράων στίχων και χρυσῶν όμοιοκαταληξιῶν έχων, παρακολούθουν διά της φαντασίας τὸ άπλοῦν εκείνο όχημα, και έφραταζόμεν την πορείαν του ποιητού έχοντος υπό τās όψεις τὸ θάμβος της εορτής και διερχόμενον άπαρατηρήτου την άπέρανον πόλιν εν ή κατέχει τόσφ μεγάλην θέσιν. Καί πρώτον την όδὸν του Μελοδράματος, τās καταφώτους

ακόμη κατά την μεσονύκτιον εκείνην ώραν λεωφόρους, τούς παμπληθείς διαβάτας και τὰ άκτινοβολούντα των λεσχῶν παράθυρα. Είτα τὰ Ηλύσια επί μάλλον και μάλλον σιωπηρά και ύψηλότερον την μαύρην σκιάν της θριαμβευτικῆς άψίδος: Ηδη αί συνοικίας εκείναι βυθίζονται εν τφ ύπνφ. Ο Βίκτωρ Ουγκώ παρατηρεί και βρυβάσει. Πανταχοῦ ή νύξ και ή σιγή. Έλησημόνησε τὸ Ο Βασιλεύς διασκεδάσει, τὰ εἶδη, τὰ φῶτα, τούς Παρισίους έμπλεκημένους αὐτοῦ. Συλλογίζεται δύο ζεύγη μικρῶν όφθαλμῶν οίτινες τὸν αναμένουσιν, όφθαλμῶν βεβαίως άγρυπνούντων παρὰ τὸ προκεχωρημένον της ώρας. Η άμαξα σταματᾷ και δύο φωναί παιδῶν ακούονται. Ο Ουγκώ μειδιά, ό ποιητής πλέον είναι μόνον πάππος.

Ο Βίκτωρ Ουγκώ πρό τετραετίας κατοικεῖ εν τή όδφ' Εϋλώ, συνοικίας ήτις δέν είναι μὲν ακόμη Παριίοι, άλλ' έπαυσεν ήδη οῦσα εξοχή. Δευχότατα μέγαρον ύψηλά όμοιάζουσι παιδικὰ παίγνια έρριμμένα άτάκτως εν τή μονοτόνφ εκείνην εκάσει των έσπαρμένων εκ χλόης και χαλικῶν οικοπέδων. Ο ποιητής κατοικεῖ εις δύο εκ των μεμονωμένων εκείνων οίκων, πρό των όποιων 5—6 μέτρα άσφάλτου, άποτελοῦσιν έμβρυον πεζοδρομίου όπερ θά έπεκαταθῆ έφ' όσον ή όδὸς πληροῦται οικοδομῶν.

Κατά την ήμέραν σπάνιοι διαβάται διέρχονται εκείθεν, την δέ έσπέραν πλήρης έρμια. Ολίγοιτοι φωναί καθιστάσι καταφανεστέρην την νύκτα, φαινόμενοι κατ' εφάρους εις τὸν βραδύδυναν επισκέπτην, ένφ τὰ μαγεύειρα των δύο οίκων πάντοτε άνοικτά και φωτεινά, ρίπτουσι την φιλόξενον αὐτῶν αντανάκλασιν επί των 5 ή 6 μέτρων του πεζοδρομίου.

Η διαμονή δέν είναι εύθυμος άλλ' έχει τὰ πλεονεκτήματά της. Ίνα έννοήση τις διατί προϋτιμήθη αὐτῆ τὸσαν άλλων, έπρεπε να ίδῷ τὸν ποιητήν οτε κατ' οίκει εις την όδὸν Κλισύ, και να γνωρίση τὸν βίον, ὃν εκεί διήγεν. Απὸ πρώτας μέχρις έσπέρας ήτο αιχμαλώτος της δόξης του. Η εργασία και ή Γερουσία τὸν άπησχόλουν καθ' όλην την ήμέραν. Μετά τὸ έπίσημον γεῦμα έδέχεται μέχρι τὸ μεσονυκτίου, μεθ' ήτο υποχρεωμένος να συνδιαλέγηται, να άπαγγέλλη στίχους και να παραδίδηται εις τούς θαυμαστάς αὐτοῦ εκεί συναθροίζόμενος. Ο θαυμασμός φύσει εινε άδιάρκτος και άπλοῦς: άλλως τε δέν φοβείται τις μήπως κουράση ένα ήμίθεον. Καί ὅμως ό ήμίθεος εκουράζεται' άλλὰ πῶς να μεταβάλῃ τοιαύτας συνθηείας; Έπρεπεν όπωςδήποτε να έγκαταλίπη την οίκίαν εκείνην εκ της όποιας ή ανάπαυσις ειχεν άποπτή.

Ανεμνήσθη τότε ότι υπήρχεν εκεί κάτω μικρά τις και καταφύτος νήσος ήτις διασώσασα άλλοτε εκ της προγραφῆς τὸν ποιητήν, ήτο και παλιν έτοιμος να τὸν υπερασπισθῆ εναντίον των ένοχλήσεων της δόξης. Μικρά τις εξορία έθεωρήθη αναγκαία και ό Βίκτωρ Ουγκώ υπεσάχθη εις αὐτήν μειδιών. Η εξορία την φορᾷ ταύτην ήτο θελκτικῆ, διότι ή Γαλλία απέ-

ναντί του ήτο έλευθέρη, ό δὲ ποιητής θά έμειδία εις την θεάν των λευκῶν ιστιῶν άτινα άλλοτε, κατά τὸν χρόνον της πραγματικῆς εξορίας τφ έφαινοντο τὸσον σκληρά. Μετά διακομήν μηνῶν τιων εν καθαρθ' άέρι και μωαξίφ, ό Βίκτωρ Ουγκώ επανήρχετο υγιής.

Άλλὰ δέν έπρεπε να επαναληθῶσι τὰ αὐτά. Διατί να επιβάλῃ εις έαυτόν, φέροντα τὸ βάρος ενός αἰῶνος, βίον πλήρη συγκινήσεων και κόπων, εις οὗς δέν θ' άντειχεν οὐδ' επί δύο εβδωμάδας και ό μάλλον σφιγγῶν νσανίας; ὅθεν έγκατέστη εν τή όδφ' Εϋλώ, ήτις είναι μὲν Παριίοι— ό Βίκτωρ Ουγκώ δέν ήθελε να κατοικήσῃ εκτός των Παρισίων—άλλὰ κειται εκτός των χυδαίων ένοχλήσεων. Αρκούντως πλησίον όπως οι φίλοι δύνανται να έρχονται, άλλ' ικανῶς μακράν της Μαγδαληνῆς και του χρηματιστηρίου όπως άποθαρρύνῃ τούς περιηγητάς εκείνους οίτινες με μίαν εισακτήριον έπιστολήν και με τὸν οδηγὸν ανά χείρας έρχονται να επισκεφθῶσι την οίκίαν του Βικτωρος Ουγκώ μετά τὸν τάφον του Ναπολέοντος, τὸν θησαυρὸν της Παναγίας και τὸ φρέαρ της Γρενάδης.

Η οίκια εινε μία εκ των άγγλικῶν εκείνων οίκιῶν, αίτινες ήρχισαν να οικοδομῶνται πέριξ των Παρισίων, περιφρακτοί και άνευ γειτόνων και θυραφῶν. Ο Βίκτωρ Ουγκώ κατέχει αὐτήν μόνος. Παρ' αὐτήν εν παρομοίφ άλλη οίκια, ένουμένη δια θυρας, κατοικοῦσιν οι έγγονοι του ποιητού, ή μήτηρ των, χήρα του Καρόλου Ουγκώ, και ό σύζυγος της Έδουάρδος Λακρουά. Άνέφερα πρώτον τὰ παιδιὰ: καθότι είναι οι κύριοι και όλιγοι τι τύραννοι των δύο κατοικιῶν. Ο βίος εν γένει δέν μετεβλήθη. Εις την έσπερινήν υποδοχὴν πάντοτε οι αὐτοί άλλὰ μετά μικροτέρας συρροῆς και περισσοτέρας οικειότητος. Καί πρώτον ή κυρία Δρουέ ή σύντροφος εν τή εξορία, ή αναπόφευκτος φίλη. Μειδιῶσα υπό την λευκήν ως κύκνος κόμην της, και ώραια ακόμη ώστε να δικαιολογήσῃ την φήμην της καλλονῆς, ήν άλλοτε ως Ίουλιέττα εν τφ θεάτρφ της Αναγεννήσεως ειχεν, ή κ. Δρουέ υποδέχεται άντι του Βικτωρος Ουγκώ.

Εισέρχονται τὰ παιδιὰ και μετ' αὐτὰ ή μήτηρ των. Τὰ μικρὰ με την κόμην άνω κάτω ή δὲ μήτηρ κομψή και φιλόκοσμος. Ο σύζυγος της Έδουάρδος Λακρουά, φυσιογνωμία περιεργος και ζωηρός, προσωποποιούσα άριστα τούς Παρισίους οίτινες τὸν εξέλεξαν βουλευτήν των. Κεφαλή εύφυής, άμεμπτος και άφοβος, διαμεινάσα νέα παρὰ την προώρως λευκανθεσαν κόμην' τὸν έγνωρίσεν μαθητευόμενον ζωγράφον εξερχόμενον του εργαστηρίου δια διαφόρους υπηρσείας. Θά έγινετο και αὐτός ζωγράφος, ως τῶσοι άλλοι' άλλ' ό πατήρ του, ό γέρον Λακρουά, συγγραφεὺς και κομωδός, ειχε λάβει μέρος εις τὰ ρομαντικά δράματα του Βικτωρος Ουγκώ. Τούτο φαίνεται προώρως τὸν υἱὸν εις βίον πλήρη περιπετειῶν, και άλλήθως δια τὸν πλήρη ζωῆς αὐτόν νέον, όστις μόνον δια τὸν γέλωτα ήτο πεπλασμένος, αί

περιπέτεια δέν έλειψαν. Αποσταλείς εις Συρίαν παρὰ τινος έφημερίδος εικονογραφήμενης, να εξεικονίσῃ τās σφαγᾷ των Χριστιανῶν υπό τῶν Δρουῶν, εύρέθη υπό του κ. Ρενάν εν τῶν ὀθωμανικῶν έρειπιῶν έγκαταλειμμένος, ληστευθείς και πυρέσσων. Έθεωρείτο νεκρός άλλ' άνέζησε και ό κ. Ρενάν ήδυνήθη να τὸν επαναφέρει εις Γαλλίαν. Αναχωρῶν ήτο εικοσαετής οτε δὲ επανήλθε μετά έξι μηνῶν έφαινετο εξηκοντούτης. Αγαπῶν τὰ ταξείδια και τās μάχαις, ήκολούθησε τὸν Γαρυβαλδην εις τās εκστρατείας του, τὸ έρυθρὸν φορῶν υποκαμισον. Είτα έδόθη εις την πολιτικὴν. Η γραφίς διεδέχθη τὸν χρωστήρα. Κατόπιν έπήλθον ό άμειλικτος κατὰ της αυτοκρατορίας πόλεμος μετὰ του Ροσεφόρ, ή πολιορκία, ή Κοινότης... Σήμερον είναι εις των νεωτέρων άλλὰ και πολιωτέρων γάλλων βουλευτῶν.

Τὸν Βικτωρα Ουγκώ πρέπει ιδίως να ιδῷ και ν' ακούσῃ τις κατά την ώραν της τραπέζης. Στόμαχον έχων εξαίσιον, συνοδεῶν εκαστον φαγητόν με μεγάλη ποτήρια οίνου, έχει την άγέρωχον μεγαλοπρέπειαν ανθρώπου πάντοτε υγιούς. Νίπτεται κατά πᾶσαν πρωίαν με κατάψυχρον ὕδωρ και εργαζεται με άνοικτά παράθυρα έλευσιολογῶν τὸν άτυχῶν φίλον του Γιεραρδίνον, πνεῦμα μάλλον ή σῶμα, όστις διήγε νευρικὸν βίον, πάντοτε φοβούμενος τὰ βέμματα, και όστις εις την τραπέζαν του Ουγκώ έροκαίνιζε μόνον ξηράς τινεσ σταφίδας και λεπτοκαρύα' ως ό Λούθηρος και αί πλήρεις υγείας μεγαλοφυαί, ό Βικτωρ Ουγκώ άρσκαεται εις τās περι τήν τραπέζαν εύτραπελίας, αί δὲ εύάρεστοι ιστορίαί δέν τὸν τρομάζουν περισσύτερον των εύάρεστων έδεσμάτων. Έχει την μνήμην άπέραντον και ουδέν λησμονήσασαν. Περιλαμβάνει όλόκληρον αἰῶνα και συνδέει μεταξύ των εἰκοσι γενεᾶς μεταπηδῶσα πάντοτε δροσερά, από του Ταλλεϋράνδου εις τὸν κ. Βρολλῆ και από του πρώτου Βοναπάρτου εις τὸν Ναπολέοντα Γ'.

Ο τόνος της φωνῆς του είναι ιδιόρρυθμὸς τὸ μίγμα υπερφάνου κομψότητος και άφελείας, συγχάνεις δὲ άνευρίσκαεται τι του υπερφάνου εύγενούς της Γαλλίας εν τή άφελει οικειότητι του επί μακρὸν προγραφέντος ποιητού και φίλου των πασχόντων και των ταπεινῶν.

Μετά τὸ γεῦμα μεταβαίνουσιν εις την αίθουσαν. Ο Ουγκώ καθήται επί στενοῦ τινος ανακλίντρου, έχοντος δύο μόνον θέσεις, εκαστος δὲ των λοιπῶν τοποθετεῖται πλησίον του και συνδιαλέγεται μετ' αὐτοῦ επί τινεσ στιγμᾶς. Η έσπερις παρατίεται μέχρι της δεκατῆς ώρας. Τώρα παρελείφθη τὸ τέιον, όπερ προσέφεροτο κατὰ τὸ μεσονύκτιον και τὸ όποιον ό Ουγκώ ως εκ του πολλοῦ ρωμίου όπερ έρριπτεν εν αὐτφ μετέβαλλεν εις είδος πούτης. Τὸ τελευταίον όπερ έπιον διατάραξε τὸν στόμαχόν μου επί οκτῶ ήμέρας: ό Ουγκώ έπινε και ήνάγκαζε και τούς άλλους να πίνωσι μετὰ σοβαρῶς άταραξίας.

Έχει ακριβέστατα κεκανονισμένον τὸν βίον του. Έγείρεται την πέμπτην ώραν, και εξέρχεται την ογδόν, εκτός αν' ό

καιρός είναι εκτάκτως κακός. Ὡς ό Montaigne και ή κυρία Σταέλ, ήγάπησε τούς Παρισίους χάριν των δραμίσκων των και των πενιχρῶν των συνοικιῶν' άλλὰ τὸ πάθος τούτο έγινετο ζωηρότερον και ισχυρότερον από της επανόδου του εκ της εξορίας. Ηθέλησε πάραυτα να γνωρίσῃ τās νέας συνοικίας και διόδους, τās εύρείας λεωφόρους τās άντηχούσας εκ των σαλπίγγων των ιπποσιδηροδρόμων, και τὸν πλήρη εξ' άτμακάτων Σηκουάναν. Οι νεωτερισμοί των τελευταίων ετών, οίτινες μετέβαλον την ὄψιν των Παρισίων, πηλοῦσαι χαρᾶς τὸν ποιητήν. Η μεγαλειτέρα δι' αὐτόν εύχαριστία εινε ν' άνέρχεται από πρώτας επί του έπιστεγάματος λεωφορείου τινός και να διατρέχῃ τούς Παρισίους από των πολυτελῶν λεωφόρων των εργατικῶν και πτωχῶν συνοικιῶν μέχρι των πενήθμων ὀδῶν των προαστείων, άτινα γειτνιαζουσι με τὰ φρούρια και όπου κατὰ μήκος των ταπεινῶν οικίσκων φύεται ή βρώμη και ή κνίδα.

Καθ' εκάστην εις τὸ βάθος των άδιαλείπτως μετασχηματιζόμενων Παρισίων ό Βικτωρ Ουγκώ ανακαλύπτει γραφικὴν και άγνωστὸν τινα γωνίαν, τοιουτοτρόπως δὲ, κατὰ την πρωινήν εξέγερσιν των ὀδῶν, παρατηρῶν και βρυβάζων από της επί του λεωφορείου θέσεώς του, συνέθεσεν επί δέκα έτη τούς πλείστους των στίχων του.

Τὸ αληθές είναι ότι δια τὴν περιπλάνησιν τῆς φαντασίας και του βλέμματος δέν υπάρχει καταλληλοτέρα σκοπιὰ της παρατηρῶν και βρυβάζων από της επί του λεωφορείου θέσεως του συνοθέσεν επί δέκα έτη τούς πλείστους των στίχων του. Τὸ αληθές είναι ότι δια τὴν περιπλάνησιν τῆς φαντασίας και του βλέμματος δέν υπάρχει καταλληλοτέρα σκοπιὰ της παρατηρῶν και βρυβάζων από της επί του λεωφορείου θέσεως του συνοθέσεν επί δέκα έτη τούς πλείστους των στίχων του. Τὸ αληθές είναι ότι δια τὴν περιπλάνησιν τῆς φαντασίας και του βλέμματος δέν υπάρχει καταλληλοτέρα σκοπιὰ της παρατηρῶν και βρυβάζων από της επί του λεωφορείου θέσεως του συνοθέσεν επί δέκα έτη τούς πλείστους των στίχων του.

Ο Βικτωρ Ουγκώ είναι πολὺ γνωστός εις ὅλους τούς εν τφ λεωφορείφ γειτόνάς του. Γνωρίζουσιν άπαντες τὸ ὄνομα του ρωμαλέου και ώραίου εκείνου γέροντος, όστις με βραχὺν έπενδύτην και μαλακὸν πῖλον τοποθετεῖται πλησίον των και φιλοφρόνως έγχειρίζει εις τὸν εισπράκτορα τὸ αντίτιμον τὸν εισιτηρίου. Έν ανάγκη ό οδηγός θά έψιθύριζεν εις τὸ οὖς αὐτῶν τὸ ὄνομά του δι' ενός: «Εἶναι ό Βικτωρ Ουγκώ!» Αλλὰ τὸ incognito του ποιητού είναι μάλλον σεβαστότερον ή όσον περιουδεούσης ήγεμονίδος. Γνωρίζουσιν ότι δέν αγαπᾷ να τὸν αναγνωρίζωσι, και ένφ δια τῆς άρας τὸν όφθαλμοῦ τὸν περιεργάζονται χωρίς να τὸν ένοχλῶσιν, υποκρίνονται ότι δέν τὸν αναγνωρίζουσιν. Εις τὰ μεσημβρινὰ μέρη, εις Μασσαλίαν λ.χ., πόλιν διαχύσεως, ένθουσιασμοῦ και θορύβου ή άμαξα θά άπεσυγγυέτω, τὰ πεζοδρομια θά έπληρῶντο πλῆθος και ό

περίπατος θά διεκόπτετο. Οι Παριίοι είναι φύσει άδρότεροι. Απὸ του θανάτου του Φραγκίσκου Βικτωρος, του τελευταίου υἱοῦ του, ό Ουγκώ, φεύγων τὸν έρημωθέντα οίκον και αναζητῶν την απομῶνσιν εν τφ πλῆθει, συνείθετο σχεδόν τακτικῶς να μεταβαίνει εις μικρὸν τεστιατόριον της συνοικίας του άγ. Γεωργίου συχαζόμενον υπό λογίων και ζωγράφων, και να προγευματίζη με μίαν κολλιέτταν και δύο ὄα, αναγινώσκων συγχρόνως τās έφημερίδας.

Μετά τὸν πρώτον περίπατον ό Βικτωρ Ουγκώ επιστρέφει, προγευματίζει και εν δέν υπάρχῃ συνεδρίασις της Γερουσίας, γράφει και εργαζεται μέχρι της έσπέρας. Έν τφ θαυμασίφ εκείνφ και τφ πλήρει υγείας οργανισμῶ, ή φιλολογικῆ παραγωγῆ, δια μέσου των θλίψεων και της εξορίας, οὐδ' επί στιγμὴν διεκόπη. Ομοιάζει υπερμεγέθη πεύκη άδιαλείπτως όγκουμένη εκ των χύμων και των νέων βροχῶν, και εκ του βάθους της όποιας μετα καταπληκτικῆς όρμῆς και άφθορίας εκχέεται εις τὸ φῶς της ήμέρας τὸ υπερβάλλον των διαυγῶν και άφριζόντων ὕδατων της.

Όποσον ώραίοι στίχοι, όποτα κύματα σκέψων και εἰκόνων εύρίσκονται ακόμη αποσταμιευμένα εν τφ βάθει της διανοίας του! Ο Βικτωρ Ουγκώ θά έπθυμει επί πολὺ ακόμη να εκχειλιζῇ οὔτω, ουδέν να κρατήσῃ, να μεταδώσῃ πάντα. Καί είναι θαυμάσιον να τὸν ακούη τις λαλοῦντα μετ' αγαθοῦ μειδιάματος και της γαληνιαίας ήσυχίας σοφοῦ, περι τῆς ολίγης ζωῆς ήτις τφ ὑπολείπεται και των μεγάλων σχεδιῶν του τὰ όποτα δέν έπιθυμει να άφήσῃ άτελη. Εύτυχῶς τὸ τέμα, εις τὸ όποιον τὸ άνθηρὸν γῆρας του δύναται να φθάσῃ, απέχει πολὺ.

Έν τούτοις μετὰ φιλαργύρου μερίμνης προφυλάττει κατὰ των ὀχληρῶν τās ώρας της εργασίας του, αίτινες μεμειστημέναι του λοιποῦ οῦσαι, εισιν έτι μάλλον πολυτιμοι. Διότι ή πλῆθος των γραφόντων και των στιχουργῶν δέν έχει πάντοτε την διακρίσιν και την επιφύλαξιν εκείνην ήν θαυμάσαμεν παρὰ τούς συνοδοιπόρους του λεωφορείου. Διαφιλονεοῦσιν εις τὸν ποιητήν την έλευθέρην και ήσυχον απόλαυσιν του μέρους της ζωῆς εκ του όποιου καθ' εκάστην τὸ βέμμα του αἰῶνος άφαιρεῖ μίαν γωνίαν και άποσάει εν βίχος.

Άγαθοί άνθρωποι, άνευ κακοβουλίας, γράφουσιν εις τὸν Βικτωρα Ουγκώ, άπειτούντες άπάντησιν και την γνώμην αὐτοῦ περι τόμων εκ πεντακοσίων σελίδων. Λοιπὸν εγώ, και τοι μη καεντρεχῆς, εἶμαι εύτυχής, εύτυχεστάτος δυνάμενος, να καταστρέψω τās ψευδεῖς των έλπίδας, και αίσθανομαι πικρᾷ χαρᾷ λέγων πρὸς αὐτούς: — Γράφετε, φίλοι μου, στέλλετε εις τὸν Βικτωρα Ουγκώ τόμους, ό Βικτωρ Ουγκώ δέν θ' άποσφαγίσῃ τās έπιστολάς, ό Βικτωρ Ουγκώ δέν θά σᾷς άναγνώσῃ' εύρίσκονται πλησίον του δύο καλοί φύλακες, ή κ. Βρουέ και ό Ριχάρδος Λεκλιδ, ό ένθουσιώδης γραμματεὺς του. Η κ. Δρουέ και ό Ρ. Λεκλιδ' αναγινώ-

σκουσι και απαντωσιν, εγω κατα το διαστημα τουτο ο μεγας ποιητης γραφει στιχους.

Και οφειλονται εις αυτους χαριτες! Ανου του ζηλοτουπου θαυμασου και της ευφους αυτων στοργης, δεν θα ειχομεν, νομιζω, τον Παπα και το Γρηγοριον ελεος και η Γαλλια, παραδεδομενη ολη εις τον πεζον λογον, θα ειχεν ηδη απομαθει την μεγαλην ταυτην των στιχων γλωσσαν.

Καιτοι ζων, εχει το παραδοξον ευτυχημα να φαίνεται οτι εξηλθεν εκ της ανθρωποτητας. Ενθυμουμαι την παιδικην μου ηλικιαν, οποτε δι' ημας ο Βικτωρ Ουγκω ητο το ανωτερον του ανθρωπου. Ποιητης και προγεγραμμενος εν τη εξορια του, εις τας παιδικας ημων φαντασιαις εφαινετο ως γιγας τον Χαρην της Ισλαρδιας και τα φθινοπωρινα φυλλα, τα φελισματα και το αριστοურγημα του, κατετρογωνε ομοιως δια της αυτης ορεξεως ευρισκοντες αυτα εξ ισου ηδεα. Ποσακις την νυκτα μετα του αδελφου μου ηγγυνησαμεν μεχρι της πρωιας αναγινωσκοντες τον Ουγκω, και καλυπτοντες την λυχριαν εκ φοβου μηπως τοφως μας προδωγη.

Κοιμασθε, παιδιαι; ... ξεραζεν ο γερω-Δωδε εκ του πλησιον δωματιου. Βσιωπωνμεν, προσποιουμενοι οτι κοιμωμεθα, και μετ' αληθους απολαυσεως, εντρομοι επανελαμβανουμεν την διακοπειςαν αναγνωσιν. Αλλα και ο λαος εθελεστο εκ της φιλανθρωπικης εσφωρας τον βιβλιωντου. Η μικρα εργατια αφιερου δεκα λεπτα εκ του ευτελουσ αυτης εκ γεωμηλων προγευματος, οπως αγοραση την τελευταian εκδοσιν των Αθλιων. Και επι της εστιας των εργατων των προαστειων ευρισκετο η εικων του ποιητου οστις απο του Δεκεμβριου ειχεν αντικαταστησει τον Ναπολεοντα.

Η ημερα λοιπον καθ' ην εμαθομεν εν τω μεσω της εχθρικης εισβολης, οτι ο Βικτωρ Ουγκω εφθασεν, ητο ημερα συγκινησεως δι' απαντας. Επανηρχετο καθ' ην στιγμην ο κυκλος της πολιορκιας εκλεισθη δια της τελευταias αρμαστοιχιας και της τελευταias πνοης ελευθερου αερος. Ειχεν ιδει τους Βαυαρους και τα χωρια πυρπολουμενα δια πετρελαιου και και ηρχετο να κλεισθη εις τους Παρισιους. Οποian θαυμασια υποδοχην τω εκαμεν ο θορυβωδης και επαναστατημενος λαος των Παρισιων, ο ετοιμος εις μεγαλα εργα και μαλλον ευθυμος δια την επανακτηθεισαν ελευθεριαν του η εκπληκτος εκ των πυροβολων ατινα εκροτονον κατα των οχυρωματων του! Βλεπω ακομη την αμαξαν καταβαινουσαν την οδον Αμοστερδαμ, τον Βικτωρα Ουγκω ορθιον, δακρυοντα και φερόμενον υπο του πληθους. Οποιον μεγαλειον οποτε το πεπρωμενον του ποιητου ευρισκεται αναμειγμενον μετα τοιουτων μεγαλων συμβαιντων!

Η επιρροη του Ουγκω ειναι απειρος. Εφευρε νεαν γλωσσαν ην επεβαλεν εις τους συγχρονους του. Γλωσσαν σφοδραν, υπερηφανον, μελωδικην και ζωηραν, τελος την γλωσσαν του 19ου αιωνος, την μονην, ητις δυναται να εκφραση τα

παθη, και να εκδηλωση τας σκεψεις της τεταραμενης κοινωνιας μας, του περιπλοκου πολιτισμου μας. Δυναται τις να ποθη την γλωσσαν του Βολταιρου, πλην εκων εκων προπει να γραψη την γλωσσαν του Ουγκω. Ποιητης η πεζογράφος, ουδεις διαφευγει την επιδρασιν αυτου ουδ' αυτος ο Βαλζακ, καθοτι ο λεπτος των εργαλειων του χαλυψ εχυθη εν τοις εργοστασιοις του διδασκαλου. Δια τουτου οφειλομεν απαντες να ομιλωμεν περι αυτου και των εργαων του μετα βαθυτατου αισθηματος ευγνωμοσυνης και θαυμασμου. Ευλαβης υιός, σοφ μεγας, σοφ ισχυρος και αν ειναι, δεν μαχεται κατα του ιδιου προγονου, και μαλιστα δι' οπλων ληφθεντων εκ της πανοπλιας του.

[Alphonse Daudet]. A. P.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ!

(Μεταφρασις).

Συγγημα 181 σελ. 64.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Μετα μιαν στιγμην το παιδιον συνεκρουε τας χειρας και εβαλλε περιχαρεις κραυγας εν ω ηκουε το εμβατηριον του Ρακωτζη απηχουν μεγαλοπρεπες υπο την δενδροστοιχιαν των δρυων.

Μεινας υπο την επιτηρησιν δυο παππων του ο Γεωργιος κατεστη μετ' ολιγον τεταραχοποιος και δυσχειραγωγος: μονος ενεψυχου τροπον τινα τας ερημους αιλας και τα σιωπηλα πατωματα του πατρικου οικου, ωσει ολόκληρον εκπαιδευτηριον μαθητων απελυθη εντος αυτου: αι θυραι ηνοιγοντο και εκλειοντο μετα σφοδρότητος, οι κωδωνες εκρουον αφ' εαυτων, ο ναϊσκος εφωταγωγειτο εν ω ο αγαθος αββας Γιουλάνης εκοιματο ακομη.

Οπως κατενυξωσι την ζωηροτητα ταυτην οι τρεις γεροντες, οι δυο παπποι τουτεστι και ο αββας εν συμβουλω απεφασισαν, ινα ο νεανιας εισαχθη εις τι πανεπιστημιον προς εξακολουθησιν των σπουδων του: εισηλε το πρωτον εις το της Πρεσβουργης και μετα δυο ετη εις το της Βιεννης παντοτε υπο την επιτηρησιν του αγαθου Γιουλάνη.

Μεχρι της εποχης εκεινης ο Γεωργιος ως αληθως ειπεν, παραιδόμενος αλληλοδιαδοχως εις τας απρονας εμπνευσεις της νεότητος η εις τα αγαθα ενστικτα της φυλης του δεν απεδειξε τασεις κακιας και πραγματικης απειθειας: αλλα προσηγγιζεν ηδη εις την κρισimon εκεινην του βιου ηλικιαν, καθ' ην ο χαρακτηρ, αβεβαιος εως τότε, ζητει βασιν εφ' ης να εμπειδωθη, καθ' ην τα παθη αδρανη κατ' επιφανειαν αρχονται ταρασσοντα τας αισθησεις και επαπειλουντα μυστηριωδως την προσοχη αυτων εκρηξιν. Κατα την στιγμην ταυτην, κατα τινα τυφλην και ολεθριαν κοινωνικην ξενισιν, οι υιοι ημων ευρισκονται εν τοις σχολειοις η τοις πανεπιστημιοις: ο διευθυνων τους πρωτους της ψυχης αυτων ποθους τις; ο πρωτος τυ-

1. Μυθιστορια του X. B. Saintina.

χων, ως επι το πλειστον ο φιλος και οχι η οικογενεια.

Τουτ' αυτο συνεβη και τω Γεωργιω. Μεταξυ των συμμαθητων αυτου υπηρχε και τις νεος, ετη τινα μεγαλειετος αυτου, σκωπτης και σκεπτικος, εις των ελαφρων και πρωιμων εκεινων φιλοσοφων, οστινες μεγαλαυχουσιν επι ασφαλει κρισει εν ω εισετι μητε διειδον την αξιαν των πραγματων, οστινες απομακρυνουσι το ποτηριον πριν επιθεσων εν' αυτου τα χειλη. Ο Χριστιανός, ουτως εκαλειτο, δεν εστερετο αλλως μητε πνευματικη μητε γνωσεων και προσετι ειχε την χαριεσαν εκεινην φαιδρότητα, μιγμα απροσυνης και σπουδαιότητος, των νοημων ανδρων της τευτονικης φυλης: ισως μαλιστα υπο την σιλιπην ταυτην επιφασιν κακιας, ητις προσελκυει και θελγει τους ελαφρονας υπηρχεν εν αυτω μεγαλειετα ευθυκρισια και ευθύτης παρ' οσην ηθελε να επιδειξη η ματαιότης του εμαχето κατα του λογικου του και ο ιδιος συνεμαχει μετα της πρώτης.

Ο Γεωργιος εγοητευθη μεθ' ολας τας αντιρρησεις του παιδαγωγου του, οστις προσεδε τον κινδυνον χωρις να δυνηθη να τον προλαβη, ηθελησε δια παντος τροπου να καταστη φιλος του σκεπτικου τουτου καυχηματι, οστις διεκηρυττεν οτι δεν πιστευει εις τιποτε ουδε εις την φιλιαν.

Μετα το περας των πανεπιστημιακων του σπουδων ο Γεωργιος παντοτε συνοδευόμενος υπο του αββα επισκεπθη τας μεγαλοπολεις της Ευρωπης. Συστατικαι επιστολαι του πανισχυρου Μεττερνιχ συγενου του προς μητρος ηνοιξαν αυτω πασας τας αιθουσας. Εν μεσω των φιλοφρονησεων και των προτιμησεων των επιδαφειουμενων αυτω προσεκτησατο τον ερωτα της πολυτελειας και της ηδονης: ηρχισε να πραγματοποιη το προσφιλες του φιλοσοφου Χριστιανου αξιωμα.

Η διανοια του ανθρωπου πρεπει να υπηρετη τας αισθησεις αυτου: οστις δεν γνωριζει να υπαγαγη τα πάντα υπο την προσωπικην του ευπαθειαν ειναι αδεξιος η ανόητος.

Επιστρέψας εις Βιεννην και κυριος ηδη της περιουσιας του ητις ουχι ολιγον επαθεν ως εκ των εξοδων της επιστρατειας του 1809 ο Γεωργιος παρεδοθη εις απαντας απρονας: ο αββας ετόλμησε να κληρηκατηρησει.

Δεν πρεπει να υποστηριξω αξιως το ονομα του πατρος μου; απεκριθη ο νεανιας.

Και ομως το ονομα τουτου τα απεκληρου τροπον τινα ως λιαν βαρβαρον. ως σαματικον ως αποζον προβειου δερματος εν ταις αιθουσαις της υψηλης αριστοκρατιας της Βιεννης ανηγγελλον οχι τον Ζαπολσκυ αλλα τον κομητα Αρσταιν τον συγγενη του πριγγιπος Μεττερνιχ, οστις ακολουθων την αναλλοιωτον ως προς τουτο πολιτικην της Αυστριας υποσθηθησεν εις την μεταμορφωσιν του: διοτι εξεγεμναινε μαγυρον λεωντιδεα, απογονον του βασιλικου αντιζηλου του Φερδινανδου Α'.

Ο Γεωργιος τοσοτον προθυμως απεδεχθη την νεαν του καταστασιν ωστε εφθασεν εις το σημειον του να καυχεται διοτι ελησμονησε την γλωσσαν και τα εθιμα της πατριδος του. Ασχολούμενος αποκλειστικως εις συμποσια και εις ραδιοουργιας, ημισια σκεπτεται οτι τα χρηματα απερ σπαταλα προμηθευει αυτω η Ουγγαρια, και οτι η θεσις του μενει κενη εν τη Ουγγρικη γεουσια: απωλεσεν εντελως το ενστικτον της πατριδος, το αισθημα της εθνοτητος το τωσφ ισχυρον παρα τοις Ουγγροις.

Ο Θεος επρόφερε την ρησιν της δημιουργιας εις γλωσσαν μαγυαρικην, και αν κατεδέχτο ακομη να ηναι ορατος παρα τοις ανθρωποις, ηθελεν εμφανισθη υπο το εθνικον ενδυμα των Ουγγρων.

Το αρχαιον τουτο απορρηγμα το ευλαβως επαναλαμβανόμενον καθ' ολον το μηκος του μεγαλου ποταμου απο Πρεσβουργης μεχρι Πεστης και εκ ταυτης μεχρι των σκοπελων του Δουναβειου, το οποιον και αυτος ο πατηρ του συχνακις μεθ' υπερηφανιας ανεφερεν, ηδη εν τω στοματι του κομητος Αρσταιν εξηγειρεν ευθυμους ειρωνιας. Του λοιπου μονον θεον ανεγωνριζε την ηδονην και αφ' ου εξητηλησεν εις την υπηρεσιαν της θεας ταυτης πασαν πιστιν και πασαν δυναμιν, οπως ανακαινιση εαυτον απεφασισε να καταστη ο ιδιος θεος.

Το καθιστασθαι θεον δεν ειναι σημερον, μαλιστα εν Γερμανια, πρᾶγμα σπανιον: πρεπει προς τουτο απλως να ανεληθη τις μεχρι της τελευταias βαθμιδος της φιλοσοφικης σχολης του Εγγελου και ποια ειναι η βαθμια αυτη; η αρνησις παντος οτι δεν ειναι εγω, η λατρεια του προσωπου υπο του προσωπου, ο ανθρωπος τουτεστι γονυπετων προ του κατοπτρου του, ο εγωισμος δηλαδη ανυψόμενος εις λατρεϊαν.

Πρωϊαν τινα αμα αφικόμενος εις Παρισιους ο Γεωργιος εδεξατο απροσδοκητως την επισκεψιν του φιλου του Χριστιανου: ο φιλοσοφος ειχε καταφαγει την μικραν κληρονομιαν του και εγεινε ζωγράφος δια να ηναι τι: αλλα παντοτε σκεπτικος, μολις ειχε πεποιθησιν εις την ικανότητα του.

Ο καλλιτέχνης και ο αριστοκρατης ενεκεν των δικαιωματων της πανεπιστημιακης συμφοιτησεως ουδέποτε επαυσαντο ζωντες και αναστρεφόμενοι προς αλληλους εν πληρει ισότητι: αν τις εξ αυτων εκυπτεν υπο την επιρροην του ετερου, ουτος ητο ο ευγενης απογονος του Ζαπολσκου.

Ο Χριστιανός ευρε τον Γεωργιον περιεβλημενον μεταξωτην οικιακην εσθητα και εξηπλωμενον επι τινος ανακλιντρου με ημικλειστους τους οφθαλμους.

Κοιμασαι; τω ειπε μηπως ο αγαθος μας αββας σοι προσεφερε κανεν πρόγευμα ηθικης κατα την λατινικην μαγειρικην καρκυκευμενον μετα των ελληνικων γραμματων; Ενθυμεισαι ακομη τα ελληνικα, Γεωργιε; Ουδολως η ελληνικη ειναι δι' εμε σημερον μαγυαρικη: τον δε αββαν εστειλα

εις Οιδεμβουργην ινα επαγρυπνη τους πιστωτας μου, οστινες υψωσαν κεφαλην.

- Και πως διαγιγαι;
— Καλιφικως.
— Δεν εισαι λοιπον ερωτευμενος;
— Κατα την απουσιαν σου ερωτευθην απαξ:

— Μεγαλην τινα κυριαν ελπίζω;
— Νεανιδα... ζανθη.
— Και συ εισαι ζανθος; ο τοιουτος ερωως αντικειται εις την φύσιν, ητις προσπαθει να ενωση τα ακρα και τα αντιθετα ινα διατηρηση την ισορροπιαν.

- Πιθανόν; αλλ' ακριβως ενεκα του χρωματος της κομης της συνεληφθην; αποστρέφομαι τας ζανθας.
— Τότε λοιπόν; δεν σ' εννοω.
— Τότε, επειδη θεωρησα περιττον να προφυλαχθω κατ' αυτης, συνεληφθην.
— Και το αποτελεσμα;
— Απο της πρώτης λέξεως συνενοηθημεν.

- Ζητω!
— Αλλα κατα την δευτεραν λέξιν το παν εληξε.
— Πως τουτου;
— Τη εψιθυρισα τον ερωτα, μοι απεκριθη «χαμος!» εφυγα και δεν την επαλειδον πλέον την ελησμονησα, αλλ' εκτοτε ειμαι ασθενης.
— Πως;
— Πληττω.

Διατι λοιπόν, αφρον, φερεις την καρδιαν σου εις τας υψηλας σφαιρας οπου δεν υπαρχει δι' αυτην αηρ αλλα ψυχος.
— Τι να κωμω;
— Να απευθυνθη εις τα κάτω στραματα: τουτο απαιτειται και κόπους και χρηματα ολιγωτερα.

Ο Γεωργιος ηρχετο εκτελων την νεαν ταυτην συμβουλην μετα μεγαλου ζηλου. Εις τα περιε της Βιεννης επι των οχθων του ποταμου ηγόρασε μεγαλοπρεπη οικιαν εν η διαρκης εορτη κατεβροχθιζεν ως αβυσσος τους αγρους και τους αμπελωνας και τα δαση της γηραιας Οιδεμβουργης. Αυτος ο Χριστιανός προσεπαθησε να μετριάση την τοιαυτην ολεθριαν ορμην της σπαταλης και των ηδωνων, αλλ' ο Γεωργιος ηρχετο να θεωρη και αυτον ως ιεροκήρυκα και ηθικολογον και να τον οικτειρη. Ουχ ητο αν πολυαριθμοι ευνοουμενοι δεν παρεσχον τον ερωτα ουδε αι συνεχεις ηδοναι την χαραν εις τον ασωτον. Πληξις βαθεια και μικροτερα η η αλλοτε, πληξις ουχι προελθουσα εκ της αποτυχιας γλυκειας ελπιδος, αλλ' εκ του κόπου και της εξαντλησεως, κατεκυριευσεν αυτον εν μεσω της ανιας του πολλακις ωνερευετο ως υψιστας απολαυσεις τας στερησεις και την εγχερταειαν των ασκητων η την φιλαργυριαν του θεου του Λαδισλαου. Κεκορησμενος εκ του μελιτος, ηλπικε να ευρη ηδονην εν τη πικρα αφινηθ.

Αλλα πως να σταθη επι της καταφερειας εν η ευρισκετο; Ηδη οι δανεισται του, συμφωνως προς τον ουγγρικον νομον τον παρεχοντα τοις πιστωταις το δικαίωμα της κατοχης των κληρονομικων ιδιοκτησιων επι της ερω να αναγνωρισωσι το στεμμα ως νομι-

μον κληρονομον αν απεσθενυτο η οικογενεια, κατελαβον τα πάντα της αρχαιας ιδιοκτησιας των Ζαπολσκου. Ως νεος Σαρδανάπαλος, εστεμμενος με ρόδα, ο αφροντις Αρσταιν προσεπαθει να γευθη την τελευταian σταγόνα της μεθης, οτε αιφνης εν μεσω των γελωτων και των ευθυμων φωνων και των συγκρουόμενων δια τελευταιαν ισως φοραν ποτηριων, βλεπει ωχραν και σοβαραν και απελπιν μορφη γνωστην, την του αββα Γιουλάνη.

Μετα πολλας και μακρας προς τον μαθητην του επιστολας αιτινες ουδε αναγινωσκοντο πλέον, ο αββας ιδων αφηρως τους τοκογλυφους κυριους της λειας των ανεχωρης κατεπευσεμενος εκ της γηραιας Οιδεμβουργης. Φθας την πρωϊαν εις Βιεννην δεν προσηλε κατα πρωτον ενωπιον του Γεωργιου, αλλ' οπλισθησεν μεγαλη αποφασια παρουσιασθη ενωπιον του πριγγιπος αρχικαγκελαριου θεωρων αυτον: μονον ικανον να αποτρεψη την θυελλαν. Εγνωριζεν ουτος τα της καταστασεως ουχ ητοον κατα την λυπηραν αφηγησιν ην εποιησατο ο εντιμος Γιουλάνης εφανα εκπλαγεις και αγανακτησας και τι, κατα βαθος μολις συγκρατων μειδιμα θριαμβου.

Ουδεν δυναμεθα, ειπε, κατα του νομου: αλλ' ο αυτοκρατωρ δεν ελησμονησε τας υπηρεσιας του πατρος: θα ανταμειψη αυτα εν τω προσωπω του νεου: πρεπει να νυμφευθη ο νεος ουτος: ειναι ο μονος τροπος να αποτρεφωμεν αυτον απο των παρεκτροπων του: θα εκλεξωμεν αυτω συζυγον: μετα τουτο ισως δυνηθωμεν να δωσωμεν αυτω διοικησιν τινα ειτε εν τοις σχηματιζόμενοις συνταγμασι της Γαλλικιας ειτε εν τη στρατιωτικη Κροατια: ειπατε αυτω τουτου: αλλ' ειναι αναγκη να απομακρυνθη, να ταξειδευση, να λησμονηθη επι τινα χρονον.

Μετα την συντομον ταυτην περιληψιν ο υπουργος κατεδεχθη να αναπτυξη τους καλους του σκοπου περι του νεου κομητος Αρσταιν του συγγενους του: επειτα απεπεμψε τον αββαν. Τότε μετεθη ουτος παρα τω κομητι. Η εμφανισις αυτου παρηγαγε παρα τω Γεωργιω την εντύπωσιν παρατονιας εν μεσω συμφωνιας τινος. Εσφιγγεν αφηρημενος τας χειρας του αγαθου ανδρος: οστις ηρχετο να αναμειξη τα παραπονα του προς τα χαροποια εσματα των συντρόφων του και διεταξε να τω προσεφωσιν αναφυκτικα.

Ο αββας μολις ανταπεκριθη εις την χειραψιαν, ηρνηθη δε τα αναφυκτικα, ελαβε καθισμα και εγκαθιδρυθη μεθ' ηρωικης αποφασεως εν μεσω της πτερωτης ταυτης σπειρας παντοτε εν θλιβερα και αυστηρα φυσιογνωμια σπηριζων την σιαγόνα επι της μακρας ραβδου του. Τινες των διασκεδαζοντων μη δυνημενοι να απαλλαγωσι του οχληρου τουτου απειπειραθησαν να γελωσων εις βαρος του: ο αββας εμεινεν ακλονητος.

Ολιγον κατ' ολιγον ο Αρσταιν εκουθρωπαζε περισσοτερον, οι δε συνδαιτυμόνες ηρχαντο αναχωρουντες και κατηνυζοντο αι φωναί της χαρας: επι τελους οτε ο παιδαγωγος και ο παλαι μαθητης εμει-

ναν μόνου, ὁ ἀββᾶς διηγῆθη ἀναφάνδον εἰς τὸν Γεώργιον τὴν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ συνέντευξιν καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτῆς.

«Εὐχαριστῶ τῷ πρίγκηπι διὰ τὴν καλὴν του θέλησιν, εἶπεν ὁ Γεώργιος, ἀλλὰ δὲν θὰ νυμφευθῶ».

— Ἄλλ' εἶσαι κατεστραμμένος; τί σκέπτεσαι νὰ πράξεις;

— Δὲν γνωρίζω... ἴσως θὰ φονευθῶ. Μάλιστα, ἐπανελάβε μετὰ τινος μειδιάματος ὄνειροπόλου τὴν ιδέαν ταύτην πολλὰς ἐθώπευσα· γλυκὺς θάνατος μετὰ γλυκίαν καὶ σύντομον ζωὴν... κατὰ τὸ τέλος νύκτερινῆς τινος ἐορτῆς, ἐν μέσῳ τῶν φίλων... ὀλίγον ὅπιον ἐντὸς ἐκλεκτοῦ οἴνου.

Ὁ ἀββᾶς ἔκαμε κίνημα φρίκης.

«Τῇ ἀληθείᾳ, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἀρσᾶν, θὰ ἦτο εὐχάριστος παιγνίδιον διὰ τοὺς δανειστάς μου καὶ τὸν θεῖον Λαδίσλαον· εἶναι κληρονόμος μου, ἀλλὰ διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν μου, θὰ ἦτο ἀνάγκη κατὰ πρῶτον νὰ πληρῶσῃ τὰ χρέη μου· καὶ ἂν ἀρνηθῇ ὁ φιλάργυρος, ὡς δὲν ἀμφισβᾶλλω, τὰ κτήματά μου κατεσχημένα ἢ μὴ θὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸ Κράτος· ποῖαν ἀπελπισίαν θὰ ἐκφράξῃ τὸ πρόσωπον τῶν τοκογλύφων κατὰ τὴν κηδεῖαν μου! εἶμαι βέβαιος ὅτι αὐτοὶ τούλάχιστον θὰ μὲ κλαύσουν· θὰ σκεφθῶ».

— Κατάραι! ἀνέκραξεν ὁ ἀββᾶς, ἰδοὺ ποῦ φέρε ἡ ἀσωτεία, εἰς τὴν αὐτοχειρίαν.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπίσης αὐτοχειρία, διέκοψεν ὁ Ἀρσᾶν, ὁ γάμος δὲν μοὶ προτείνουσι μετὰ τινος ἡλικιωμένης ψευδευλαβοῦς ἥτις θὰ ἐπιφορτιαθῇ ἀναμφισβῶτως νὰ μὲ φέρῃ εἰς μετάνοιαν καὶ νὰ μὲ ἠθοκοποιήσῃ; Ποῖα ἄλλη σήμερον παρὰ καμμία γραῖα κληρονόμος θὰ θελήσῃ τὸν πτωχὸν Γεώργιον;

— Ἡ κληρονόμος, περὶ ἧς πρόκειται, ἀπεκρίθη ὁ ἀββᾶς, εἶναι ἡ δεσποινὶς Ἀμαλία Ὀστερβαῖν, ἥτις ἐπὶ τοῦ παρόντος κατέφυγεν εἰς Ράγουζαν παρὰ τῆς θεῆς· εἶναι νέα; εἶναι γραῖα; τὸ ἀγνοῶ· ἀλλὰ μοὶ εἶπον ἐν ταῖς ὑψηλαῖς σφαίραις ὅτι ὑπεσχέθης αὐτῇ ἔρωτα. Κυρία τῆς περιουσίας τῆς καὶ διαθέτουσα μόνη τὴν χεῖρά τῆς, συγκατατίθεται νὰ σοὶ δωρήσῃ ἀμφοτέρας.

Ἐν ᾧ ὁ ἀγαθὸς Γιουλάνης ἀνέπτυσσε διὰ μακρῶν ὄλα τὰ θετικὰ πλεονεκτήματα τοῦ γάμου τούτου, βυθιζόμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐντὸς ἀριθμῶν καὶ ὑπολογισμῶν ὁ Γεώργιος κατελήφθη ὑπὸ αἰφνιδίας καὶ ἀσυνήθους συγκινήσεως.

«Πῶς! εἶπε καθ' ἑαυτόν, ἐπίστευσα, Ἀμαλία, εἰς τὴν λέξιν ἐκείνην τοῦ ἔρωτος, τὴν ὁποῖαν ἐσπέραν τινὰ ἐν μέσῳ τῆς θορυβώδους μελωδίας τοῦ βάλς ἐπιθύρισα εἰς τὴν ἀκοήν σου; Πῶς; ἐν ᾧ ἔδιδον τὴν ζωὴν μου καὶ τὴν περιουσίαν μου εἰς ἐταίρας καὶ ἐπολλαπλασίαζον ὑποσχέσεις καὶ ὄρκους ματαίους καὶ δι' αὐτὰς καὶ δι' ἐμέ, σὺ διετήρησας ἐκ τοῦ ναυαγήσαντος λογικοῦ μου μίαν λέξιν, τὴν μόνην ἴσως λέξιν εἰλικρινοῦς ἔρωτος, ἣν ποτε ἐπρόφερα, καὶ φυλάττεις αὐτὴν εἰς τὰ βᾶθη τῆς σεμνῆς δικαιοσύνης σου ἵνα δυνηθῶ νὰ ἐπαυρῶ ποτὲ αὐτὴν;»

Ἐπειτα διακόπτων τὴν μακρηγόριαν τοῦ ἀββᾶ προσέθηκεν:

«Εὐχαριστῶ τῷ ὑπουργῷ, διὰ τὰς ἀγαθὰς προθέσεις του καὶ διὰ τὴν ἐξορίαν αὐτὴν ἣν μοὶ ἐπιβάλλει· ἀλλὰ δὲν θὰ νυμφευθῶ τὴν δεσποινίδα Ὀστερβαῖν· τοῦτο θὰ ἦτο κακὴ ἀμοιβὴ τῆς γενναιοφροσύνης τῆς. Θὰ ἐπισκεφθῶμεν ὁμοῦ τὴν ὠραίαν σου πατρίδα, τὴν Ἰταλίαν, ἀγαπητὴ μου Γιουλάνη· ἔπειτα θὰ ὑπάγῃς εἰς Ράγουζαν κομίζων τῇ δεσποινίδι Ὀστερβαῖν τὴν βαθεῖαν λύπην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου· θὰ εἶπῃς αὐτῇ ὅτι εἶμαι ἀνάξιος αὐτῆς... ὅτι... ἀλλὰ πρόπαντός ἄς ἀναχωρήσωμεν, ἄς ἀναχωρήσωμεν! φέρε με μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, γηραιέ μου φίλε!»

Τὴν αὐτὴν νύκτα κατέλιπον τὴν ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Δουναβέως ἐπαυλιν, διέσχισαν ἔπειτα τὴν Οὐγγαρίαν καὶ τὴν Σκλαβωνίαν μέχρι τοῦ Σάβα. Ἐκεῖ ἐχωρίσθησαν ὁ ἀββᾶς ἀπῆρχετο ἵνα ἐτοιμάσῃ τὰ οἰκήματα ἀπ' οὗ πρῶτον προσήγγιζεν εἰς Ράγουζαν· ὁ δὲ νέος κόμης ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο μόνον ὑπηρετῶν μὴ ἔχων ἄλλα χρήματα ἢ τὰ ἀναγκαζοῦντα εἰς τὸ ταξίδιον καὶ τὴν χρυσὴν ἄλυσιν, οἰκογενειακὸν ἐνθύμημα, ὅπερ ὁ πατήρ του ἔφερε κατὰ τὰς μεγάλας τελετὰς τῆς Διαιτήτης, ἔλαθεν ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν ταξειδεύων κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις ὡς περιηγητῆς, ὡς περίεργος, ἀλλὰ πάντοτε σὺν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀνίαν. Ἐμελλε νὰ συναντήσῃ τὸν ἀββᾶν ἐν Ρώμῃ.

Κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην διακινδυνεύσας ἐσπέραν τινὰ ἐν μέσῳ τῶν ὁρέων ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πέτρου Τζανῆ.

Ἡ ἀπομόνωσις, ἡ αἰχμαλωσία, τὰ σκότη τοῦ σπηλαίου τοῦ Μαυροβουνίου παρήγαγον ἐπ' αὐτοῦ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἣν ὠνευρέετο ἄλλοτε ἐκ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου. Αἱ ἐξησθενημέναι ἐκ τοῦ κορεσμοῦ αἰσθήσεις του ἀνεγεννήθησαν ἐκεῖ ὡς ἐκ τῶν παντὸς εἶδους στερήσεων. Κατήνησε νὰ ἐννοήσῃ πῶς ὁ καθαρὸς ἀήρ καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καθίστανται ἀπολαύσεις τῷ ἀνθρώπῳ· ἦδη ἐπεθύμει τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν εὐζωίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια εἶχε χωρὶς νὰ ἐννοῇ τοῦτο· τέλος εἶχε πόθους.

Τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς Χρίστας διὰ μέσου τῆς σχισμάδος τοῦ βράχου, ἠσθάνθη τόσῳ ζωηρὰν ἔκστασιν οἶαν οὐδὲ αἱ μεγαλοπρεπέστεραι ἐορταὶ του οὐδέποτε ἐπροξένησαν αὐτῷ. Ἦδη δὲ ἡ θεὰ τῆς ὠραίας Μαυροβουνιωτίσσης συνεπλήρου τὴν γοητείαν.

Ἄ! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν ὁ Γεώργιος, ἂν ὁ Χριστιανὸς ἔβλεπεν αὐτὴν μετὰ τὸ παράστημα θεαίνης, αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης, ἦθελε μείνει ἐν ἐκστάσει ἐνώπιον αὐτῆς· δὲν εἶναι ξανθὴ αὐτὴ καὶ δὲν θὰ ἐπεκαλεῖτο πλέον κατ' ἐμοῦ τὸν φρικώδη του νόμον τῆς φύσεως.

ΚΕΦ. Γ'

Αἰχμαλωτιστής

Ἡ συμμορία ἐπανελάβε τὴν ὁδοιπορίαν· ὁ αἰχμαλωτὸς ὡς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τινες πρόσκοποι ἦσαν ἤδη ἐπιπτοι καὶ δὲν

εἶχεν ἄλλα δεσμὰ εἰμὴ περὶ τοὺς ἀναβολεῖς· οὐδεὶς φόβος ὑπῆρχεν ὅτι ἤθελεν ἀποπειραθῆ φυγὴν ἐνώπιον· ἀτραπῶν σχεδὸν ἀδιαβάτων ἐμπεφυραγμένων ὑπὸ δενδρυλλίων ἀκανθωδῶν, ὑπὸ πρίνων, βᾶτων καὶ μεγάλων κισσῶν ἄς πολλὰκις ἤνοιγον διὰ πελέκεων. Τὰ σκοτεινὰ καὶ σιωπηλὰ δάση τῆς Ἐρζεγοβίνης καθίσταντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνώμαλα. Ἄλλοτε διέβαινον ἐδάφη τελατωδῆ, ἄλλοτε χέρσους χαλικώδεις ὅπου ἀγέλαι βουδάλων καὶ τοῖμπερ βλέπουσαι τοὺς ἐπιδρομῆς τούτους ἐξέβαλλον ὑπόκωφον μυκηθμόν καὶ ἔσπευδον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πυκνότερα τῶν δασῶν.

[Ἐπειτα συνέχισε].

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

[Ἀθήναι].

Ἡ πρωτομαγιά — Τῆς Μισοπετηχοστής. — Τῆς Ἀγίας Μαύρας.

Τὴν πρωτομαγιὰ κρεμοῦσαν ὅπως καὶ σήμερον τὸ μᾶϊ στὴν πόρτα τους, ἀλλὰ ἦταν καμωμένος ἀπὸ σκορδάκια—γιὰ νὰ ἦναι σὰν τὰ σκόρδα! — ἀπὸ κορμιδάκια, ἀπὸ στάχια σταριῦ καὶ κριθαριῦ, ἀπὸ διάφορους καρπούς, τζάνερα, μῆλα μετὰ κλαρεῖα τους καὶ ἀπὸ κλωνάρια καρυδιᾶς· ἔς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τὸν μᾶϊ τὸν ἔρριχναν ἔς τὸ φούρνο καὶ τὸν ἔκαιαν. — Σκόρδα ἐπάσχίζαν νὰ εὗρουν μονοπύρην· τὰ μονοπύρην σκόρδα εἶχαν μεγάλην ὑπόληψιν.

Τὴν πρωτομαγιὰ ἡ γιάτρειαις εἶχαν δουλειὰ· γιὰτι ὅλοι γυναῖκες ἀντρες ἐπαιρναν αἶμα, γιὰ τὰ ζαρκαιουργώση εἰς αἷμά τους. Τὴν παραμονὴ ζυμώνανε παξημάδια (καψημάδια) φτάζιμα, ἐφυλάγανε καὶ μετὰ κουλούρα τῆς λαμπρῆς καὶ τὴν ἔτρωγαν τὴν αὐγὴ μετὰ τὸ γάλα γιὰ τὸ καλὸ γάλα ἔπιναν ὅλον τὸν μῆνα.

*

Τὴν Μισοπετηχοστή— 25 ἡμέραις ὕστερ' ἀπὸ τὴ Λαμπρῆ— δὲν ἀνοίγανε κασέλλα, μῆτε ντουλάπι τῶν ρούχων γιὰ νὰ μὴν τὰ φᾶνε οἱ περτικοί· μῆτε λέγανε τὸ ὄνομα τῶν ποντικῶν, ἀλλὰ ἔλεγαν τὰ κουρά.

*

Ἀνήμερα τῆς Ἀγίας Μαύρας πρόσεχαν νὰ μὴν πιάσουνε βελόνα στὸ χέρι, γιὰτι ἂν πιάσανε, ἐφύτρωνε στὸ χέρι τους ἕνα μαῦρο σπυρὶ ἢ μαῦρῃ· ἂν ἐβγάζε καμμιὰ, ἔπρεπε νὰ λειτουργήσῃ τῇ χάρι τῆς, νὰ πάρῃ ἔλεος ἀπὸ τὸ καντύλι τῆς, νὰ τὸ ἀποσταυρώσῃ καὶ ἄλλα πολλὰ γιὰ νὰ γιὰτρευτῇ.

Ἄν ἐρχώτανε στὴ χώρα ἀρρώστει, τρέχανε στὴν Ἀγία Μαύρα καὶ λειτουργοῦσανε, κάνανε λιτανία καὶ ἀκολουθοῦσαν ὅλοι—Τοῦρκοι καὶ Ρωμηοί—φωναζοντας «Κύριε, ἐλέησον».

Κ. Μ. Γ. Κ.